

JAVNO PREDUZEĆE - KÖZVÁLLALAT - PUBLIC ENTERPRISE

PALIĆ-LUDAŠ

Kanjiški put 17a, 24413 Palić
tel: 024/753-121, fax: 024/753-474
www.palic-ludas.rs

PLAN UPRAVLJANJA PIO "SUBOTIČKA PEŠCARA" ZA PERIOD 2021-2030

PALIĆ 2020.

SADRŽAJ

UVOD (3)

1. PRIKAZ GLAVNIH PRIRODNIH I STVORENIH VREDNOSTI I PRIRODNIH RESURSA (6)
2. OCENA STANJA ŽIVOTNE SREDINE (12)
3. PREGLED AKTIVNOSTI, DELATNOSTI I PROCESA KOJI PREDSTAVLJAJU FAKTORE UGROŽAVANJA (15)
4. DUGOROČNI CILjEVI ZAŠTITE, OČUVANJA I UNAPREĐENJA I ODRŽIVOG RAZVOJA (16)
5. ANALIZA I OCENA USLOVA ZA OSTVARIVANJE DUGOROČNIH CILjEVA ZAŠTITE, OČUVANJA I UNAPREĐENJA I ODRŽIVOG RAZVOJA (17)
6. PRIORITETNE AKTIVNOSTI I MERE NA ZAŠTITI, ODRŽAVANJU, PRAĆENJU STANJA I UNAPREĐENJU PRIRODNIH I STVORENIH VREDNOSTI (20)
7. PRIORITETNI ZADACI NAUČNOISTRAŽIVAČKOG I OBRAZOVNOG RADA (21)
8. PLANIRANE AKTIVNOSTI NA ODRŽIVOM KORIŠĆENJU PRIRODNIH VREDNOSTI, RAZVOJU I UREĐENJU (22)
9. PROSTORNA IDENTIFIKACIJA PLANSKIH NAMENA I REŽIMA KORIŠĆENJA ZEMLJIŠTA (29)
10. AKTIVNOSTI NA PROMOCIJI VREDNOSTI (33)
11. STUDIJSKA (ISTRAŽIVAČKA), PROGRAMSKA, PLANSKA I PROJEKTNA DOKUMENTACIJA POTREBNA ZA SPROVOĐENJE CILjEVA I AKTIVNOSTI NA ZAŠTITI, OČUVANJU I UNAPREĐENJU I ODRŽIVOM RAZVOJU (34)
12. SARADNJA SA LOKALNIM STANOVNIŠTVOM I DRUGIM VLASNICIMA I KORISNICIMA NEPOKRETNOSTI (35)
13. DINAMIKA I SUBJEKTI REALIZACIJE PLANA UPRAVLjANJA (36)
14. FINANSIJSKA SREDSTVA I MATERIJALNE PRETPOSTAVKE ZA IZVRŠENje POVERENIH POSLOVA UPRAVLjANJA (42)
15. PRILOZI (64)

UVOD

2003. godine Predeo izuzetnih odlika Subotička peščara" stavljen je pod zaštitu **Uredbom o zaštiti PIO „Subotička peščara”** („Sl. glasnik RS”, broj 127/2003 i 113/2004). Prema Uredbi, rezervat **obuhvata površinu od 5.369,9 ha + 2.772,97 ha zaštitne zone**. Pripada II kategoriji zaštite, kao prirodno dobro od velikog značaja za Republiku Srbiju. Prema klasifikaciji Međunarodne unije za zaštitu prirode (IUCN) potпадa u IV kategoriju – **Područja upravljanja staništima i vrstama** (Habitat and species management area). Ovo područje ima i međunarodni značaj, kao **Međunarodno značajno područje za ptice** (IBA) uključeno je kao deo Severobačkog regiona značajnog po svojoj bogatoj ornitofauni. **Za Upravljača Rezervata određeno je Javno preduzeće „Palić-Ludaš“** koje se stara i o ostalim zaštićenim prirodnim dobrima na području opštine Subotica i delom opštine Kanjiža.

Osnovna vrednost područja je visoka biološka raznovrsnost kao posledica mozaičnog rasporeda staništa koje je uzrokovan dinamičnošću peskovite podloge i blizinom podzemnih voda. Kontinentalne peščare su u Evropi visoko vrednovane kao staništa u nestajanju, ugrožena ljudskim razvojem (projekat Natura 2000).

Peščarska, stepska i močvarna staništa Subotičke peščare su suštinske komponente autohtone prirode područja. Jedinstveno je i postojanje nizijskih tresava, što je inače retka pojавa na peščarama.

Od velikog značaja za područje je što je svrstano u predlog za zajedničko prekogranično prirodno dobro, sa Republikom Mađarskom, koja odmah sa druge strane granice ima svoja zaštićena prirodna dobra.

Dosadašnji razvoj funkcija zaštite prirodnih vrednosti u periodu od donošenja Uredbe o zaštiti Predela izuzetnih odlika je bio značajan. Pored potpune realizacije godišnjih Programa upravljanja i zaštite Predela, izgradnjom Vizitorskog centra Ludaš (u periodu od 2006. do 2008. godine), rešeno je pitanje smeštaja i opremanja upravljača, a otvorile su se i nove mogućnosti na polju razvoja eko-turizma. Upravljač je uspeo da na delu površina Predela uspostavi ispašu, kao vid aktivne zaštite prirode. Takođe, sve intenzivnijim uključivanjem nevladinog sektora u realizaciju projekata aktivne zaštite prirode, kao i sve kvalitetnijom saradnjom sa lokalnim stanovništvom, upravljač je u velikoj meri uspeo u sprovođenju zaštite prirode u Predelu izuzetnih odlika „Subotička peščara“.

Međutim, veliki broj problema je i dalje prisutan. U nedostatke sistema zaštite prirodnih dobara se ubraja:

- nedovoljno jasni i sistemski nerešeni vlasnički i korisnički odnosi u korišćenju zemljišta što onemogućava obezbeđivanja naknada od korišćenja zaštićenog područja u cilju finansiranja aktivne zaštite prirode
- neujednačen i nedovoljan način finansiranja Upravljača za sprovođenje svih propisanih funkcija
- nedovoljan broj zaposlenih čuvara, ribočuvara i stručnih saradnika usled primene Zakona o izmenama i dopunama Zakona o budžetskom sistemu („Sl. Glasnika RS“, br. 103/2015), po kom je na snazi zabrana zapošljavanja u javnom sektoru – do daljnog
- neusklađenost statusa zaštite i korišćenja resursa i javnih dobara (voda, zemljište)

Pored ovih sistemskih problema tu su i konkretni problemi:

- problem količine vode koja dolazi rečicom Kireš – sve veće isušivanje Subotičke peščare, smanjivanje nivoa podzemnih voda i aridizacija u celom regionu (uključujući i susednu Mađarsku, odakle nam dolazi rečica) dovodi do problema snabdevanja vodom
- problem uređivanja voda u neposrednom okruženju kojim se područje Predela konstantno odvodnjava, što ugrožava brojne biljne zajednice i strogo zaštićene i zaštićene vrste čija su ovo jedina staništa u našoj zemlji
- problem kontrolisanja posetilaca, izletnika koji ne pridržavaju se pravila (bacanje smeća, uništavanje izletničkih mesta, vožnja motorima i vozilama itd.)
- kršenje zabrane ulaska u režimu I stepena zaštite (npr. rekreativni ribolov na tresetnom jezeru, migranti)

Neposredni osnov za donošenje Plana upravljanja zaštićenim područjem Predeo izuzetnih odlika „Subotička peščara“, kao i okvir za njegovo sprovođenje je Zakon o zaštiti prirode („Sl. glasnik RS“ br. 36/2009, 88/2010, 91/2010 – ispr., 14/2016 i 95/2018 – dr. zakon) članovi 51,52, 53 i 54, kao i Uredba o zaštiti Predela izuzetnih odlika „Subotička peščara“ („Službeni glasnik Republike Srbije“, br. 127/03 i 113/04) koji obrađuju sledeće sadržaje:

- Ciljeve, prioritetne zadatke i aktivnosti na sprovođenju režima zaštite
- Zaštitu autohtonih ekosistema, zaštitu i unapređivanje prirodnih retkosti (zaštićenih i strogo zaštićenih vrsta flore i faune) kao i ostale flore i faune, odnosno ukupnog i specifičnog biodiverziteta
- Biološki monitoring
- Regulisanje površinskih i podzemnih voda i vodnog režima
- Naučno-istraživačku aktivnost
- Kulturnu i vaspitno-obrazovnu aktivnost
- Informativno-propagandnu aktivnost
- Turističku, rekreativnu i druge aktivnosti

Kao podloga za izradu Programa upravljanja Predela izuzetnih odlika „Subotička peščara“ korišćeni su:

- Studija sa predlogom za zaštitu prirodnog dobra „Subotička peščara“ kao predeo izuzetnih odlika (2003.)
- Uredba o zaštiti Predela izuzetnih odlika „Subotička peščara“ („Službeni glasnik Republike Srbije“, br. 127/03 i 113/04)
- Srednjoročni program zaštite i razvoja PIO „Subotička peščara“ za period 2005-2009.
- Prethodni Plan upravljanja Predela izuzetnih odlika „Subotička peščara“ za period 2011 – 2020. godine (saglasnost Ministarstva životne sredine, rudarstva i prostornog planiranja br. 353-02-2886/2011-03).
- Rešenje o uslovima zaštite prirode Pokrajinskog zavoda za zaštitu prirode broj: 03-1172/2 od 01.06.2020. za izradu Plana upravljanja PIO „Subotička peščara“ za period 2021 – 2030. godine
- Prostorni plan područja posebne namene „Subotička jezera i pustare“ („Službeni list APV“, broj 10/2016),
- Iskustva upravljača u prethodnom periodu

Poseban doprinos u tom smislu pružaju iskustva razmenjena sa upravljačem Nacionalnog parka „Kiškunšag“ iz Kečkemeta (Mađarska), s obzirom da Predeo predstavlja deo budućeg zajedničkog prekograničnog zaštićenog prirodnog dobra u slivu rečice Kireš (Körös-ér Tájvédelmi Körzet).

Dosadašnja iskustva, problemi, smernice i ciljevi definisani u navedenim dokumentima, a naročito Studijom, koja je bila podloga za proglašenje prirodnog dobra, predstavljaju osnovu i okvir za donošenje ovog Plana. S druge strane ovaj Plan, predstavlja obavezujući elemenat i polazište prilikom donošenja urbanističkih i eventualnih granskih programa (vodoprivredne i druge osnove) i raznih drugih akata.

1. PRIKAZ GLAVNIH PRIRODNIH I STVORENIH VREDNOSTI I PRIRODNIH RESURSA PIO "SUBOTIČKA PEŠČARA"

Subotička peščara predstavlja najjužniji deo peščanih prostranstava u međurečju Dunava i Tise u Mađarskoj. Od kontinentalnih peskova Evrope je odvaja osoben i raznovrstan živi svet koji je delimično uništen vekovnim prisustvom čoveka, a čija je delatnost doprinela specifičnom predeonom liku područja. Vezana za najkontinentalniji deo Vojvodine, ova peščara je okarakterisana jedinstvenim ekološkim prilikama u uslovima blago zatalasanog dinskog reljefa, mozaičnog rasporeda peščanih i lesnih oaza, složenih pedoloških tvorevina koje su determinisane karbonatnim peskovima a pre svega režimom, površini tla bliskih podzemnih voda. Nekada je područje obilovalo i površinskim vodama, što je rezultiralo pojavom brojnih jezera u depresijama a u istočnom delu peščare i nizijskih tresetišta u nekadašnjoj plavnoj zoni rečice Kireš.

Raznovrsnost prirodnih ekosistema Subotičke peščare odraz je specifičnog mozaika staništa u kom se peščarske i stepske čistine prepliću sa zasadima bagrema i bora, sađenim hrastovim šumama, malim oazama autohtonih šuma bele i sive topole, kao i posebno vrednim iskonskim tresetnim ekosistemima. Njihova mestimična očuvanost na svojevrstan način doprinosi da ovo prirodno dobro bude u evropskim razmerama značajno područje i nesumnjiv punkt specifičnog florističko-vegetacijskog, ali isto tako, i faunističkog diverziteta. Visok stepen raznovrsnosti biljnih zajednica različitih tipova posebno onih koje pripadaju krhkim (fragilnim) ekosistemima, sa oko 20 izdvojenih fitocenoza barske, močvarne, livadske, peščarske, stepske i šumske vegetacije na relativno ograničenom prostoru, daje specifičan pečat zaštićenom području. Neke od ovih zajednica su izdvojene i za nauku opisane baš na Subotičkoj peščari za koju su ekskluzivno vezane ili pak predstavljaju ekološko-geografske varijante šire rasprostranjenih fitocenoza. Samim tim i prateća komponenta faune ima svojih specifičnosti i značaja kao jedinstvena vrednost ili kao karika u održavanju biološke ravnoteže. Zastupljenost mnoštva biljnih vrsta od posebnog naučnog značaja, različitog stepena ugroženosti i od interesa za očuvanje diverziteta nacionalnog i međunarodnog interesa, predstavlja, zajedno sa napred istaknutim odlikama, temeljnu prirodnu vrednost područja Subotička peščara koje se predlaže za zaštitu kao predeo izuzetnih odlika.

Zaštićeno područje ove peščare je bilo prvi punkt u Srbiji na kom je zaživila integralna poljoprivredna proizvodnja i osnovana prva bio-dinamička farma kod nas. Preorjentacija stanovništva na proizvodnju zdrave hrane koja je zasnovana na ekološkim principima, ekstenzivno voćarstvo i tradicionalno stočarstvo su uslov usklađene delatnosti čoveka i opstanka iskonskih ekosistema u istom miljeu. Razvoj ovog „prirodolikog predela“ mora, shodno donetim međunarodnim konvencijama i principima zaštite, očuvati recentno stanje autohtonih ekosistema, rekonstruisati i revitalizovati uništene, posebno vredne, zajednice fragilnog karaktera po prethodno urađenim projektima. Istovremeno se ovako planirani razvoj mora bazirati na prastarim zanimanjima i preporučivati povratak tradicionalnom načinu življenja, što podrazumeva i očuvanje etno- nasleđa, koje je kao i opstali delovi izvorne prirode svedok čovekovog trajanja na ovim prostorima.

Subotička peščara se nalazi u najjužnijem delu peščanih prostranstava u međurečju Dunava i Tise. Od kontinentalnih peskova Evrope je odvaja osoben i raznovrstan živi svet koji je delimično uništen vekovnim prisustvom čoveka, a čija je delatnost doprinela specifičnom predeonom liku područja. Vezana za najkontinentalniji deo Vojvodine, ova peščara je okarakterisana jedinstvenim ekološkim prilikama u uslovima blago zatalasanog dinskog reljefa, mozaičnog rasporeda peščanih i lesnih oaza, složenih pedoloških tvorevina koje su determinisane karbonatnim peskovima a pre svega režimom, površini tla bliskih podzemnih voda.

Ekološke i biogeografske karakteristike

Subotička peščara, kao zasebna prostorno ekološka celina, predstavlja deo Subotičko-horgoške peščare u okviru najjužnijeg dela peščanih staništa u međurečju Dunava i Tise.

Ovu peščaru odlikuje mozaični raspored peskovitih i lesnih područja sa blago zatalasanim dinskim reljeffom, i severozapadno - jugoistočnim pravcem pružanja dina. Dine su nejednakih dužina i različite visine, što uslovljava veoma neujednačen makro- i mezoreljeff od Tavankuta do Hajdukova, pa i istočnije do Horgoša. Prosečne nadmorske visine ovog peska kreću se u intervalu od 117 do 134 metara. S obzirom da dine predstavljaju specifično geo-nasleđe, posebno one transverzalnog i longitudinalnog karaktera, zaslužuju očuvanje, te se zabranjuje bilo kakvo modeliranje reljefa. Njihovo očuvanje je preduslov zadržavanja recentnih karakteristika biotopa, a samim tim flore, vegetacije i faune, odnosno svih osnovnih ekoloških odlika područja. Prostor se odlikuje najnižom srednjom godišnjom temperaturom vazduha od $10,6^{\circ}$ i najvećom razlikom u prosečnim temperaturama između jula i januara od $23,5^{\circ}$. Negativne vrednosti srednjih mesečnih temperatura su zabeležene u decembru, januaru i februaru s tim da se mrazevi javljaju još u martu i aprilu, a počinju već u oktobru. Godišnja suma padavina je relativno niska (527 mm), a u vegetacionom periodu se snižava i do 293 mm. Polusušni period traje od jula do treće dekade oktobra, dok se sušni period pojavljuje sredinom avgusta u višegodišnjem proseku. Najčešći vetrovi duvaju sa severozapada i severa.

U odnosu na specifičnosti prostora, za Subotičku peščaru je karakteristično pojavljivanje karbonatnog peska do same površine, što je bitan, ako ne i presudan faktor za karakter stepske vegetacije. U dubljim slojevima razvija se cementirana krečno-peščana podloga, kao rezultat procesa ispiranja. Pedološki supstrat je inicijalno zemljишte na pesku sa 87% - 98% peska i ostatkom gline. Količina humusa zavisi od stepena vezanosti peska, reljefa i vlažnosti, te se u depresijama javlja veći procenat humusa nego na dinama. Shodno porastu sadržaja humusa, u Subotičkoj peščari se konstatovane tri vrste peska: smeđi, crni i crni ilovasti. Međudinske depresije su okarakterisane zabarenim peskom (tj. peskovitim ritskim crnicama) i tresetom. Pomenuta poroznost i propustljivost peska omogućavaju brzo poniranje atmosferskih taloga kojih je i inače malo. U oblasti peščare dine su sušne, a bunari u njima su na 8-60 metara dubine. Podzemne vode su na 2 - 4 metra ispod površine tla, a u mezo- i mikrodepresijama često dospevaju skoro do same površine. Ilovasti i slabo propusni slojevi u njima su uglavnom močvarni i zabareni. U većim depresijama su bare („jezera“) kao na primer Kelebijsko, Bukvač i dr., koje danas usled znatno izmenjenih prilika često gube vodu. U prošlosti ovo područje je, kao i severna Bačka (nekad poznata kao „kraj sa 1000 jezera“), bilo hidrografski bogatije zbog brojnih potoka koji su većinom presušili i još brojnijih jezera eolskog porekla, kojih danas skoro i nema, ili su na njihovim mestima zaostale „bare“. Rečica Kireš jedina protiče kroz Subotičku peščaru. S obzirom na realnu pretpostavku da lesoidni sedimenti (ukomponovani u mozaik sa peskovima) i aluvijalna ravan vodotoka Kireš kriju ostatke kvartarne sisarske faune, treba im pridati odgovarajući značaj, jer u tom slučaju mogu pretstavljati dokaze prošlosti i **istorijsko**-biogeografskih procesa u regionu, a samim tim oslikati i neko ishodno stanje ekoloških prilika toga doba.

Glavni tok Kireša je najvećim delom, sve do Hajdukova, na teritoriji Republike Mađarske. Odlikuje ga potpuno narušen hidrološki režim, tako da danas često na pojedinim mestima potpuno gubi vodu. Da je situacija nekad biladragačija svedoči podatak da su u ne tako davnoj prošlosti na ovoj rečici postojali aktivni mlinovi. Nekadašnje bogatstvo u nadzemnim vodama i do danas očuvan visok nivo podzemnih voda, bili su od presudnog značaja

za formiranje biljnog pokrivača ovog prirodnog dobra, a uslovili su razlike u flori i vegetaciji Subotičke i Deliblatske peščare.

Pored uticaja nadzemnih i podzemnih vodenih tokova i naglašenih kontinentalnih odlika klime, na karakter postojeće flore i recentne vegetacije, kao i pripadajućih zoocenoza, od presudnog uticaja su bili reljef, odlike ishodne vegetacije ovih prostora, a svakako i čovek, odnosno njegova delatnost. Jednostavnije rečeno, svi abiotički uslovi sredine, adekvatan živi svet područja koje se štiti, i čovek kao neizbežan faktor izmena postojećih uslova, determinišu osnovne ekološke karakteristike ovog prirodnog dobra i daju trasu smernica njihove zaštite. One nose pečat istorijskog faktora na ovom i širem prostoru, u čijem kontekstu se odvijala složena florogeneza i rezultirala fitogeografska pripadnost samog prirodnog dobra i regiona u celini.

Preovladajuću komponentu u bilnjom pokrivaču Subotičke peščare predstavljaju travna i šumska vegetacija na peskovima, zbog čega se u pejsažno-ambijentalnom smislu jasno razdvajaju tip otvorenih predela i predeo tipa šume. Otvoreni predeli su pod peščarskim i stepskim ekosistemima. Razvoj šumskih zajednica uslovjen je sa više faktora.

Za funkcionisanje kompleksa ekosistema i opstanak ekološkog niza biljnih zajednica na ovom prostoru, značajno je očuvanje prvo bitne mozaičnosti. Ona je na Subotičkoj peščari, za razliku od Deliblatske, tokom pošumljavanja u prethodnim periodima ipak relativno očuvana, jer šumski zasadi obuhvataju manje komplekse, koji su prostorno razbacani i ukomponovani sa oazama izvornih šuma. U prethodnim periodima je naglašenijim krčenjem vrednih delova sa prirodnim šumskim zajednicama, a još više pošumljavanjem čistina, više promenjen predeoni lik. Malo ekološko opravdanje imala je zamena autohtonih fragmenata plantažnim zasadima topole, bora i bagrema, kao i drugih unetih vrsta. Jasno je koliko je u takvim prilikama narušena biološka ravnoteža, koliki je atak čoveka na prirodne uslove, na ukupan biodiverzitet, pogotovo što je u pitanju vegetacija na peskovima gde se ekološke prilike brzo i nepovratno menjaju.

Upravo pomenuti momenti (karakteristike peščane podlage, obilje vode u pomenutim uslovima okruženja) su doveli do toga da se veći deo područja koristi za plantažno voćarstvo i vinogradarstvo ili pak za neke industrijske kulture, što ovom prirodnom dobru daje specifičan pečat, a predstavlja osobenost življenja na peščanim prostranstvima severoistočne Bačke. Tako u evropskim i svetskim razmerama vredni, često i specifični, prirodni ekosistemi vekovima opstaju isprepleteni sa kultivisanim površinama, što čini osnovni kvalitet ovog prirodnog dobra.

Jedinstvenost ovog područja se ogleda i u tome da istočni, niži i zabareni delovi ove peščare pokriveni reliktnim tresavskim ekosistemima uključuju u mozaik-kompleksu i bio-parcele koje su ipak raritet na ovim našim vojvođanskim prostorima. No uprkos istaknutoj jedinstvenosti i značaju, ne može se očekivati konzervacija stanja na sadašnjem nivou, jer spontana sukcesija neminovno teče a permanentno prisutan čovek može samo u još većoj meri da izmeni predoni lik.

Manje ili veće depresije ovog regiona obrasle su zajednicama bele i sive topole, koje su pejsažno vrlo atraktivne. Samo na najnižim terenima šume Bukvač u okruženju postojećeg jezerceta očuvano je nekoliko stabala bele i krhke vrbe, kao ostataka zajednice razvijene u nekadašnjoj redo plavljenoj zoni. Promenom uslova njene sastojine su skoro u potpunosti degradirane.

Sekundarne (antropogene) fitocenoze nemaju taj značaj, mada one šumskog tipa svojim prisustvom na svojevrstan način obeležavaju područje ovog dobra. Dok su s jedne strane zauvek potiske prirodne šume, a samim tim uništile staništa mnogih zaštićenih i strogo zaštićenih vrsta flore i faune, dotele su s druge strane omogućile naknadno useljavanje nekih vrsta. To je ponekad značajno s aspekta opstanka faune, pogotovo ornitofaune, koja je dobila nova staništa za ishranu, gnezđenje i podizanje mladih. Iako je na taj način usložnjen i

specijski i ekosistemski diverzitet ipak ovakve posledice čovekovog prisustva i rada imaju pre svega negativan efekat, jer su se ovi novi momenti javili na račun iščezlih, izuzetno vrednih iskonskih livada biotopa, zajednica pa i čitavih ekosistema.

Fauna kao neodvojivi sastavni deo pomenutih tipova ekosistema doprinosi održavanju ekološke ravnoteže u njima i opšte biološke ravnoteže. Predstavljajući kariku u lancima ishrane čini bitnu komponentu opstanka živog sveta i faktor koji omogućava recentni biodiverzitet na ovim prostorima.

Na području peščare nema otvorenih peskova u prirodnom stanju. Gubitak prirodne peščarske vegetacije zbog intenzivne poljoprivredne obrade uzrokuju veštačko otvaranje peska i stimulisanje eolske erozije. Površine sa otvorenim, pokretnim peskovima se stvaraju veštački na obrađenim površinama. Usled intenzivne obrade površine zemljišta se zbog nepokrivenosti tla pesak pokreće i vetar ga raznosi na okolne površine (npr. zasadi špargle južno od Trešetnih jezera).

Ekološka karakterizacija Peščare nesumnjivo zavisi od antropogenog faktora, njegove raznovrsnosti, porekla i snage dejstva. Širenjem gradskih celina ka srcu peščane zone uzurpirani su prirodni ekosistemi, a oni na obodnom delu i uništeni. Zahvaljujući postojanju šumskih kompleksa, do samog severnog ruba urbane zone, sprečen je jači pritisak na ovo područje. Današnja situacija je takva da urbanizovane površine opasuju Peščaru od Kelebije do Hajdukova. Međusobno su povezane magistralnim putem, a međunarodna železnička pruga deli zaštićeno područje na dva odvojena dela.

FLORA

Među biljnim vrstama Subotičke peščare posebno je značajna reliktna šumo-stepska biljka – šafranjika (*Colchicum bulbocodium*), jer je tu njen jedno nalazište u Vojvodini i Srbiji. Na mikrostaništima na kojima je opstala do danas uglavnom se javlja u gustim populacijama. Deo njenih staništa je nestao, a deo se prostorno smanjio zbog preoravanja, a donekle i zbog pošumljavanja sve do donešenja Uredbe o zaštiti (2003 i 2004). Od tada situacija se značajno poboljšala, zahvaljujući aktivnim merama (uklanjanje invazivnih drvenastih vrsta sa staništa – otvaranje i održavanje šumskih čistina i održavanje ostalih staništa – livade i pašnjaci) i monitoring aktivnostima.

Pored šafranjike, sa aspekta očuvanja florističke raznovrsnosti i specifičnih genetskih resursa naše zemlje, pažnju zaslužuju peščarski karanfil (*Dianthus serotinus*) - panonski endem i orhideja (*Epipactis atrorubens subsp. borbasii*) - subilirski (zapadnobalkanski) elemenat flore.

Na peskovima severno od Subotice konstatovana je peščarska perunika (*Iris arenaria=Iris humilis subsp. arenaria*).

Od strogo zaštićenih i zaštićenih vrsta na teritoriji Subotičke peščare rastu i crvena stežica (*Alcana tinctoria*), peščarski mrazovac (*Colchicum arenarium*) koji je i od globalnog značaja za očuvanje biodiverziteta, zatim kovilje (*Stipa sabulosa*), zimzelen plavičasti (*Vinca herbacea*), gorocvet (*Adonis vernalis*), mnoge orhideje itd. Istog statusa su i neke vrste konstatovane samo na tresetištima uz Kireš: sibirska perunika (*Iris sibirica*), kržljava perunika (*Iris spuria*) koja je dosad zabeležena u Srbiji samo na pet lokaliteta u Vojvodini, zatim veoma retka forma čemerike (*Veratrum album subsp. album f. semilobelianum*) kojoj je to jedino nalazište u Vojvodini, ibrišim karanfil (*Dianthus superbus*), divlji karanfil (*Dianthus serotinus*), salančica (*Blackstonia serotina*) i močvarni paprat (*Thelypteris palustris*). Crna sasa (*Pulsatilla pratensis subsp. nigricans*), nekada česta u stepama Vojvodine, danas je na granici opstanka na tri jedina preostala staništa Subotičke peščare, te je mnogo ugroženija od svoje srodnice velike sase.

Od panonskih endema zabeleženi su: peščarski vijuk (*Festuca vaginata*), veliki karanfil (*Dianthus giganteiformis* subsp. *pontederae*), sadlerov različak (*Centraurea sadleriara*), već pomenuti peščarski mrazovac i peščarski karanfil, a od panonskih subendema stepski karanfil (*Dianthus pontederae* subsp. *pontederae*).

Među specifičnim peščarskim elementima treba pomenuti šlajer travu (*Gypsophila paniculata*), ožučak (*Onosma arenarium*), steničnicu (*Corispermum nitibym*), kozju bradu (*Tragopogon floccosus*) i dr..

Za ovo područje je specifična retka presličica (*Muscari botryoides* subsp. *kerneri*). Indikator šumo-stepne odnosno klimazonalnog tipa vegetacije je šarena perunika (*Iris variegata*), a ekstremnih uslova za život na nekim otvorenim staništima mnogocvetni pucavac (*Silene multiflora*) kao elemenat irano-turanskih pustinja.

Nasuprot tome čitavo područje uz Kireš koje obuhvata staništa tzv. niskih tresava odlikuju specifični predstavnici flore barsko-močvarnih i livadskih ekosistema, koji su često veće retkosti nego peščarski i šumo-stepni elementi. Takve značajne vrste, koje su istovremeno i indikatori jedinstvenih fitocenoza vezanih samo za ovo područje su: bela čemerika (*Veratrum album* subsp. *album* f. *semi-lobelianum*), kržljava perunika (*Iris spuria*), sibirска perunika (*Iris sibirica*), ibrišim karanfil (*Dianthus superbus*), dlakava mlečika (*Euphorbia villosa*), kaljužnica (*Caltha laeta*) i mala svećica (*Gentiana pneumonanthe*).

Samo na ovom tipu staništa razvija se zajednica mezofilnih livada koja uključuje i neke vrste orhideja: *Orchis militaris*, *Anacamptis palustris*, *A. coriophora* i posebno retka orhideja kod nas *Ophrys sphegodes*. Sve ove vrste su značajne kao genetički resursi u evropskom i širem smislu.

Završni stadijum razvoje stepske vegetacije u progradaciji ka šumi šumo- stepne posebno karakterišu prirodne vrednosti poput *Neotinea ustulata*, *A. coriophora*, *Iris variegata*, *Rhinanthus borbasii*, *Pulsatilla pratensis* subsp. *nigricans* i druge strogo zaštićene i zaštićene vrste. Njihovo prisustvo ukazuje na značaj stepa sa aspekta očuvanja bidoverziteta. Specifična, a ujedno i dominantna stepska zajednica ovog područja, razvijena uglavnom na prostoru između centralnog dela Subotičkih šuma i tresetišta oko Kireša, ima livadsko- stepski karakter. Pečat sastojinama daju pored karakterističnih vrsta i stepski karanfil (*Dianthus pontederae* subsp. *pontederae*), panonska endemska vrsta Borbašev šuškavac (*Rhinanthus borbasii*) i macina trava glatka (*Nepeta pannonica*). U rano proleće se javljaju šafranjika (*C. bulbocodium*), i prugasti šafran (*Crocus reticulatus*), dok kasno prolećni aspekt odlikuje, pored presličice (*Muscari botryoides* subsp. *kerneri*) i šarena perunika (*Iris variegata*), koja je značajna kao indikator pravegetacije hrastovih šuma. Pomenuta šafranjika predstavlja šumo-stepni relikt postglacijskog doba, što je samo po sebi razlog za preduzimanje posebnih mera zaštite, jer je ovo njeno jedino stanište u Srbiji.

FAUNA

Baträhofaunu, zahvaljujući postojanju barskih i močvarnih ekosistema, kao centara migracije i razmnožavanja, čini relativno veliki broj vodozemaca. Prema istraživanjima konstatovano je 8 vrsta vodozemaca (*Triturus vulgaris*, *Rana dalmatina*, *Rana kl. esculenta*, *Rana ridibunda*, *Bufo bufo*, *Bufo viridis*, *Pelobates fuscus* i *Hyla arborea*). Poseban značaj prostoru daje i uočavanje populacija neoteničnih formi vrste *T. vulgaris*.

Zahvaljujući specifičnosti područja Subotičko - Horgoške peščare, javlja se i specifična **herpetofauna**, u okviru koje su konstatovani *Emys orbicularis*, *Lacerta viridis*, *Lacerta agilis*, *Podarcis muralis*, *Podarcis taurica* i *Natrix natrix*, *Coronella austriaca*.

Od preko 170 vrsta koje čine do sada konstatovanu **ornitofaunu** Subotičke peščare, od gnezdarica treba izdvojiti: *Coracias garrulus*, *Sylvia nirosia*, *Sylvia curruca*, *Emberiza*

calandra, *Saxicola torquata*, *Ciconia nigra*, *Caprimulgus europaeus*, *Lanius minor*, *Turdus viscivorus*, *Tringa totanus*, *Anthus campestris*, *Dryocopus martius*, *Caravelis cannabina*, *Lullula arborea* i *Locustella fluviatilis*. Među sovama je najčešća *Strix aluco* i *Asio otus*, ali se po salašima susreću *Athene noctua* i *Tyto alba*, u zadnjim godinama se pojavio i gnezdi se *Otus scops*. Među dnevnim grabljivicama se susreću tri veoma značajne gnezdarice *Haliaeetus albicilla*, *Pernis apivorus* i *Falco subbuteo*. Na seobi i zimovanju posebno su interesantne vrste: *Aquila heliaca*, *Circus pigargus*, *Falco columbarius*, *Regulus regulus*, *Turdus pilaris* i *Ficedula hypoleuca*. Posebno treba izdvojiti gnežđenje *Sylvia nisoria*, koja je retka ptica Vojvodine i cele Srbije, a upravo peščarska područja su njena najvažnija staništa kod nas.

Od **teriofaune**, među vrstama bубоједа (Insectivora) utvrđeno je prisustvo ježa (*Erinaceus concolor*) i krtice (*Talpa europaea*), a odgovarajući stanišni uslovi omogućuju opstanak i rovčicama, predstavnicima rodova *Crocidura*, *Sorex* i *Neomys*. Iz reda Legomorpha je prisutan zec (*Lepus europaeus*). Iz reda glodara (Rodentia) registrovano je prisustvo veverice (*Sciurus vulgaris*), slepog kučeta (*Spalax leucodon*) i poljske voluharice (*Micromys arvalis*). Iz grupe voluharica se na ovim prostorima može očekivati i prisustvo vodene voluharice (*Arvocola terrestris*), podzemne voluharice (*Pitymys subterraneus*), ali i livadske voluharice (*Microtus agrestis*), vrste severne i srednje Evrope, koja se na severu Vojvodine nalazi na južnoj granici areala. Iz potfamilije miševa (Murinae) svakako su, na području zaštićenog prirodnog dobra prisutne vrste: šumski miš (*Apodemus sylvaticus*), prugasti miš (*A. agrarius*), sivi pacov (*Rattus norvegicus*) i domaći miš (*Mus musculus*), dok je na stepskim staništima moguće prisustvo stepskog miša (*Apodemus microps*), a na različitim tipovima travnih staništa potencijalnu vrstu pretstavlja i patuljasti miš (*Micromys minutus*). U odnosu na retke vrste glodara potrebno je posebno istaći slepo kuče (*Spalax leucodon*). Ova vrsta ceo život provodi pod zemljom, u sistemu hodnika koje neumorno proširuje u potrazi za hranom - korenjem trava, rizomima i lukovicama. O njenom prisustvu svedoče humke, nalik na krtičnjake, ali veće i drugačijeg rasporeda, odnosno i nekoliko nalaza živih jedinki na površini. Kao specifična životna forma, slepo kuče gotovo da nema predatora te je ugroženo isključivo nestajanjem staništa. Iz reda zveri (Carnivora) na zaštićenom prirodnom dobru je prisutna široko rasprostranjena lisica (*Vulpes vulpes*) i šakal (*Canis aureus*), a iz porodice kuna (Mustelidae) sreću se kuna zlatica (*Martes martes*) i kuna belica (*Martes foina*). Jazavac (*Meles meles*) je čest je stanovnik ovog prostora. Na području Subotičkih šuma evidentirano je mrki tvor (*Mustela putorius*). Konstatovane su i lasica (*Mustela nivalis*) i hermelina (*Mustela erminea*), kao i vidra (*Lutra lutra*). Red Artiodactyla predstavljaju sledeće autohtone vrste: divlja svinja (*Sus scrofa*), evropski jelen (*Cervus elaphus*) srna (*Capreolus capreolus*). Srna je predmet lovnog gazdovanja u otvorenom i ograđenom delu lovišta, dok se u gateru gaje i jelen lopatar (*Dama dama*) i muflon (*Ovis musimon*).

Međunarodno značajne vrste

Od kada je 2007. godine potpisana Bernska konvencija (Konvencija o očuvanju evropske divlje flore i faune i prirodnih staništa, „Službeni glasnik RS- Međunarodni ugovori“, br. 102/2007) lista zaštićenih vrsta se proširila. Obaveza zaštite vrsta i staništa se na području Subotičke peščare proširila za neke vrste koje dosada nisu bile u fokusu pažnje. Zato se u planskom periodu mere zaštite proširuju na ove vrste među kojima naglašavamo: divlji karanfil (*Dianthus serotinus*), mrazovac (*Colchicum arenarium*) i njihova staništa. U procesu je valorizacija vrsta i staništa kroz izdvajanje područja NATURA 2000 među kojima su staništa i vrste značajne za područje Peščare. Pored prilagođavanja mera zaštite obavezama zaštite vrsta i staništa od međunarodnog značaja značajno je i otvaranje mogućnosti pristupa međunarodnim fondovima u budućnosti.

2. OCENA STANJA ŽIVOTNE SREDINE PIO "SUBOTIČKA PEŠČARA"

Subotička peščara je predeo koga karakterišu jedinstvene ekološke prilike u ulovima peskovite geološke podloge zatalasanog dinskog reljefa, raznovrsnih zemljišta i posebnog režima podzemnih voda koji uslovljavaju specifičan mozaik ekosistema i staništa uz visok stepen raznovrsnosti biljnih zajednica, kao i značajno bogatstvo faune, što ovom području daje izuzetne predeone odlike. Najznačajnija su vlažna staništa formirana na podlozi nizijskog treseta u dolini rečice Kireš, koja pripadaju najviše ugroženim staništima u Evropi i svetu.

Među najbitnijim promenama je svakako opadanje nivoa podzemnih voda na celoj peščari. Tokom perioda uređivanja voda poslednjih nekoliko decanija došlo je do značajnog smanjenja nivoa podzemnih voda, što deluje na celoj površini zaštićenog područja i izaziva degradaciju svih tipova staništa.

Zaštićeno dobro je, zbog blizine centralnog gradskog jezgra grada Subotice i okolnih naselja u velikoj meri izloženo antropogenim uticajima, posebno kada su u pitanju jugozapadni, južni i jugoistični delovi, dok je u severnim delovima duž državne granice sa Mađarskom taj uticaj znatno manje izražen.

Od antropogenih pritisaka prisutni su uništavanje staništa i uznemiravanje strogo zaštićenih i zaštićenih vrsta, ilegalne seče šuma i drugih aktivnosti.

Ugrožavajuće faktore predstavlja širenje invazivnih vrsta, kao i zarastanje čistina širenjem žbunaste i drvenaste vegetacije.

Rezultat današnjeg stanja Subotičke peščare su načini korišćenja i pritisci na staništa iz prethodnog perioda koji su doveli do izmena autohtonog predela, fragmentacije i izolacije staništa kao i neracionalno korišćenje prirodnih resursa (lovna fauna, zemljište, voda).

2.1. Faktori izmena autohtonog predela

Promene u bilansima stanja voda od sredine 20. veka (rečica Kireš, podzemne vode) uticalo je na ekološke uslove koji su postali sušniji. Na otvorenim travnatim površinama vlažna staništa su se smanjila (nestanak vlažnih livada i prateće flore i faune) dok su šumske površine bitno promenile lik jer su se hrastove sastojine osušile a novoposađene površine teško opstaju. Situacija se nije poboljšala ni u zadnjoj deceniji iako je Upravljач više puta pokušao da inicira saradnju sa nadležnim subjektima vodoprivrede u cilju rešavanja ovog problema.

Širenje naselja i urbanističkih zona u prvoj polovini 20. veka dovelo je do toga da je područje Subotičke peščare okruženo sa svih strana naseljem osim sa severa gde je granica sa Republikom Mađarskom. Iz ovih zona je veliki pritisak i uticaj na još prirodolike površine zaštićenog područja (ostavljanje smeća, pritisak raznih posetilaca, zagađenje voda i vazduha).

Širenje poljoprivrednog zemljišta je takođe umnogome promenilo predeo peščare, jer se na nekadašnjim peščarskim pašnjacima raširile parcele plantažnih voćnjaka (prva polovina 20. veka) i kasnije klasična ratarska proizvodnja na velikim površinama (kraj 20. veka) što je smanjilo površine autohtone vegetacije i uticalo na promene ekoloških uslova (podzemne vode, zemljište).

Unošenje i širenje alohtonih vrsta od kojih se mnoge sada karakterišu kao invazivne (Bernska konvencija) zbog poljoprivrede i šumarstva do kraja je narušilo ekosisteme Peščare. Na poljoprivrednim površinama su se raširile ambrozija (*Ambrosia artemisiifolia*), divlji duvan (*Asclepias syriaca*), repušnjača (*Erigeron canadensis*), krasolika (*Erigeron anuus*) i kanadska štapika (*Solidago canadensis*). Na pojedinim šumskim

površinama preovlađuju sastojine bagrema (*Robinia pseudoacacia*) i američkog koprivića (*Celtis occidentalis*). Evidentirano je prisustvo i širenje drvenastih vrsta: dafina (*Eleagnus angustifolia*), jasenolisni javor (*Acer negundo*), kiselo drvo (*Ailanthus altissima*) i gledičija (*Gleditsia triacanthos*). Ovo je posledica prakse u konvencionalnoj poljoprivredi i šumarstvu. **Pošumljavanje šumskih čistina**, u drugoj polovini 20. veka, je takođe izmenilo predeo i njegovu mozaičnost, jer pečarska travnata staništa (čistine) su delimično obrasle sa bagremom i koprivićem, i drugim alohtonim invazivnim drvenastim vrstama. U zadnjih deset godina upravljač je na više lokacija, gde su registrovana staništa zaštićenih i strogo zaštićenih vrsta (npr. šafranjika), započeo revitalizaciju šumskih čistina, i više godina unazad održava već očišćene lokacije gde su bili uključeni korisnici prostora i volonteri. **Područje tresetišta** uz rečicu Kireš je takođe izmenilo izgled predela. Početkom 20. veka i eksploatacijom treseta su otvorena tresetna okna koja su se punila podzemnom vodom i vodom iz Kireša što je bitno promenilo ekosistem. Kasnije krajem 20. veka krčenjem fragmenata šume barske ive i izkopavanjem južnog tresetnog jezera da bi se formirao pecaroški ribnjak, definitivno je promenjen predeo uz Kireš.

2.2. Faktori fragmentacije i izolacije staništa

Preoravanje staništa zaštićenih vrsta iz 2000. godine (zaorano skoro 1000 ha travnatih površina koje se poslednjih 20 godina nisu koristile u poljoprivrednoj proizvodnji) su, uprkos delimičnoj revitalizaciji dela površine, uticala na dalju usitnjavanje staništa slepog kučeta, šafranjike, sase i drugih ugroženih vrsta.

Brojne **divlje deponije** na raznim mikrolokacijama u pojasu šume ali i po otovrenim pečarsko travnim površinama utiče na razaranje staništa i pospešuje fragmentaciju.

Značajan faktor su i **otvaranje letnjih puteva, melioracionih kanala** (najgušće su locirani uz dolini Kireša), **jama** za zalivanje ili pojene, **otvaranje novih majdana** (nekontrolisano vađenje peska).

2.3. Smanjenje negativnih uticaja u periodu od proglašenja zaštite

Dosadašnje iskustvo upravljača u periodu od 2011. godine su dobri rezultati u aktivnostima revitalizacije zaoranih površina sa livadskom vegetacijom iz 2000. godine. Kroz kontinuirani projekat revitalizacije deo površina je povratio prirodoliku vegetaciju. Takođe naše dugogodišnje iskustvo u upravljanju ovim područjima je, da ustanavljanje zaštićenih područja, čuvanje i nadzor na terenu kao i aktivne mere zaštite daju rezultat. To se može videti iz podataka za sledeće zaštićene vrste:

Colchicum bulbocodium -šafranjika

U PIO „Subotička Peščara“ – zahvaljujući aktivnim mera (uklanjanje invazivnih drvenastih vrsta sa staništa - otvaranje i održavanje šumskih čistina), vrsta se pojavila na novim lokalitetima unutar zaštićenog područja. Paralelno sa realizacijom aktivnih mera zaštite obavljeno je i redovan monitoring stanja populacija. Od 2016. godine radi se i apsolutno brojanje cvetajućih jedinki, procenjeni broj jedinki se menjalo od 40.000 do

136.000. Prema monitoring podacima iz 2020. godine na ukupnoj površini od 8,1 ha, na 110 različitim lokalitetima (najviše do sada) prebrojano je ukupno 84.919 lukovica i procenjena je da je cvetalo više od 90.000 jedinki.

Pulsatilla pratensis subsp. *nigricans* - crna sasa

U 2010 god nađena na dva lokaliteta u PIO „Subotička peščara“ (pre toga bila je zavedena kao nestala vrsta sa naših područja). Na 1 lokalitetu je bilo 13 jedinki, na lokalitetu 2

zabeležena je 1 jedinka. 2020. godine vrsta se pojavila na dva od tri poznata lokaliteta. Na prvom lokalitetu u Radanovačkoj šumi na manjoj površini evidentirano je ukupno 5 biljaka crne sase. Na drugom lokalitetu u Radanovačkoj šumi koji se nalazi na ivici borove šume izbrojana je ukupno 181 biljka crne sase. Na trećem lokalitetu u Krčevini ispod hrasta još uvek se nisu pojavile biljke crne sase te je potrebno nastaviti dalje praćenje ovog lokaliteta.

***Dianthus serotinus* - peščarski karanfil**

2010. godine vrsta je nađena na još jednom lokalitetu u PIO Subotička peščara. Od stavljanja pod zaštitu (2003. godine) broj lokaliteta sa ovom vrstom se povećao zahvaljujući režimima zaštite koji ograničavaju određene šumske radove na njihovom staništu. Širenju populacije doprinelo je i čišćenje staništa od šumskog podrasta kao jednom od aktivnih mera zaštite. Prema najnovijim terenskim podacima ova vrsta je prisutna na 108 lokaliteta.

***Spalax leucodon* - slepo kuće**

Zahvaljujući revitalizaciji degradiranih (uzoranih) pašnjaka, areal ove vrlo retke i strogo zaštićene vrste se za 13 godine povećao sa nekoliko hiljada m² na oko 265 ha. Povećalo se i broj jedinki ove vrste. Dok je 2013 godine procenjeni broj jedinki bio 40 prema monitoring podacima (brojanje i evidentiranje aktivnih humki GPS uređajima) 2019. godine procenjeni broj jedinki je 400. Aktuelna genetska istraživanja ukazuju na to da postoji genetska razlika među prostorno odvojenim populacijama, koje sve više naučnika smatra posebnim vrstama. Onu koja živi u Bačkoj (u PIO „Subotička peščara“) i Sremu naučnici zovu vojvođansko slepo kuće, a naučni naziv joj je *Nannospalax (leucodon) montanosyrmensis*. Ovaj naziv još nije usvojen u pravnim aktima zaštite prirode u Srbiji.

2.4. Uticaji koji se mogu smanjiti saradnjom sa drugim sektorima

Imajući u vidu promenjenu namenu prostora koja je nastala proglašenjem zaštite određen broj negativnih uticaja se može smanjiti saradnjom upravljača i drugih subjekata zaštite prirode sa drugim sektorima. U proteklom planskom periodu (2011-2020.) Upravljač je uspeo da uspostavi dobru saradnju sa raznim korisnicima prostora i interesnim grupama. Tu saradnju treba nastaviti, unaprediti i proširiti.

Najznačajniji negativni uticaj, promena nivoa podzemnih voda, može se menjati prvenstveno kroz promenu planova regulacije voda u saradnji sa nadležnim institucijama. Tu treba spomenuti i potrebu revizije međunarodnog sporazuma o vodnom režimu Kireša.

Takođe značajna je saradnja sa svim subjektima vezanim za korišćenje poljoprivrednog zemljišta (nadležno Ministarstvo za oblast poljoprivrede, lokalna samouprava Opštine Subotice i Kanjiže i dr.) sa kojima je uspostavljena kontinuirana saradnja. Upravljač je uključen u realizaciju godišnjih Programa zaštite, uređenja i korišćenja poljoprivrednog zemljišta Grada Subotice kroz vođenja evidencije i baze podataka pracelama poljoprivrednog zemljišta u zaštićenim područjima, terenskih obilaska i komunikacije sa korisnicima i potencijalnim zakupcima i kroz kontrolisanja poštovanja uslova zaštite prirode. Takođe sarađuje se sa nadležnim sekretarijatom Opštine Kanjiža, kao i sa poljočuvarskim službama.

Unapređena je saradnja i sa upravljačem šumskog zemljišta čiji korisnik je JP „Vojvodinašume“, Šumsko gazdinstvo „Sombor“ iz Sombora a neposredni izvršilac je Šumska uprava Subotica. Razmenom podataka, usaglašavanjem planskih i programskih dokumenata i zajedničkim obilascima terena dostignut je veći nivo zaštite prirodnih vrednosti u šumskom zemljištu.

Uspostavljena je saradnja i sa organima unutrašnjih poslova – pogranična policija.

3. PREGLED AKTIVNOSTI, DELATNOSTI I PROCESA KOJI PREDSTAVLJAJU FAKTORE UGROŽAVANJA PIO "SUBOTIČKA PEŠČARA".

Kao ključni faktori ugrožavanja PIO „Subotička peščara“ konstatovane su sledeće aktivnosti kao negativni uticaji:

Uticaji posetilaca i drugih pojedinaca

- ulazak posetilaca na površine u režimu I stepena zaštite
- pojačana poseta izletničkih mesta (prvenstveno Majdan) što je uzrokovao i porast slučaja neadekvatnog korišćenja mobilijskog parka, paljenje vatre, povećanje buke i sl.
- novi vidovi „rekreacije“ – „paintball“ i „airsoft“ (uznemiravanje živog sveta, gaženje staništa, otpad)
- ilegalna seča drvenastih podrasta sa staništa prirodnih vrednosti, pri kojoj dolazi do uništavanja ili gaženja staništa strogo zaštićenih i zaštićenih vrsta
- vožnja motornim vozilima (kros motori, terenska vozila) van šumskih puteva
- ilegalno odlaganje smeća
- nedozvoljeno sakupljanje strogo zaštićenih i zaštićenih vrsta; najčešće ilegalno hvatanje ptica
- krivolov pri kome dolazi do uznemiravanje i gaženja staništa strogo zaštićenih i zaštićenih vrsta i love se vrste na nedozvoljen način (npr. vabilice)

Uticaji korisnika prostora

- šumarske aktivnosti koje nisu u skladu sa ciljevima zaštite prirode – pravljenje protivpožarnih staza gde se naruše staništa zaštićenih i strogo zaštićenih vrsta, planska seča šume kao ugrožavajući faktor gnezđenja strogo zaštićenih vrsta
- poljoprivredni radovi na području PIO koji nisu usklađeni sa propisanim režimima (intenzivno ratarstvo, ponovni pokušaji zasnivanja poljoprivrednih kultura na već zatravljenim parcelama što otvara prostor invazivnim vrstama i fragmentira staništa)
- lov – solišta, hranilice i čeke na neadekvatnim mestima

Od procesa koji se odvijaju na zaštićenom području, a predstavljaju faktore ugrožavanja treba izdvojiti:

Procesi koji su pojačani neodrživim načinom korišćenja resursa zemljišta

- zarastanje čistina – proces zbog koga bi, bez sprovođenja mera aktivne zaštite došlo do nestanka bitnih peščarskih i stepskih staništa; dominantne vrste koje učestvuju u ovom procesu su kiselo drvo, glog, američki jasen, zeleni javor, američki koprivića, bagrem i zova
- širenje invazivnih vrsta

Procesi kao posledica regionalnih uticaja

- Opadanje nivoa podzemnih voda u međurečju Tise i Dunava
- Klimatske promene
- Isušivanje ekološkog koridora Kireš

4. DUGOROČNI CILJEVI ЗАŠТИТЕ, ОČUVANJA I UNAPREĐENJA I ODRŽIVOG РАЗВОЈА ПИО "СУБОТИЧКА ПЕШЧАРА"

1. Защита специфичних и посебних типова пећарских, stepskih i vlažnih staništa, populacija retkih i ugroženih vrsta flore i faune.

- nastavak kartiranja staništa zaštićenih i strogo zaštićenih vrsta
- definisanje ekoloških koridora

2. Aktivna зашита ekosistema, revitalizacija i održavanje staništa

- rad na očuvanju stepskih i pećarskih staništa, kao osnova za očuvanje biodiverziteta zaštićenog područja i sa ciljem povećanje brojnosti populacija strogo zaštićenih i zaštićenih vrsta (šafranjika, slepo kuće, pećarski karanfil, pećarski mrazovac)
- nastavak projekta revitalizacije iz prethodnog perioda uz uključivanje novih površina (pećarski karanfil, ibrišim karanfil, mala svećica)
- aktivnosti na sprečavanju širenja invazivnih vrsta (ambrozija, divlji duvan i dr.) kroz organizaciju direktnih radova sa korisnicima prostora, lokalnim stanovništvom i udruženjima građana.
- aktivnosti na zaustavljanju ilegalne eksploracije peska i revitalizaciji majdana

3. Usklađivanje dozvoljenih vidova korišćenja prirodnih resursa (poljoprivreda, šumarstvo, lovstvo, turizam) sa potrebama zaštite i očuvanja zaštićenog područja, razvijanje principa održivog razvoja.

- ekstenziviranje korišćenja poljoprivrednog zemljišta u pravcu formiranja pašnjaka i košanica
- stimulisanje lokalnog stanovništva i korisnika prostora za tradicionalne vidove korišćenja (košenje, ispaša, tradicionalne rase)
- usklađivanje načina gazdovanja šumama sa ciljem da prioritet gazdovanja postane očuvanje prirodnih vrednosti šume, ostalih staništa i ekosistema
- rad na podsticanju organske proizvodnje i brendiranju zaštićenog područja i njegovih prirodnih i kulturnih vrednosti

4. Uspostavljanje monitoringa stanja ekosistema, ugrožavajućih faktora, efekata mera aktivne zaštite i uticaja dozvoljenih aktivnosti.

- unapređenje GIS baze staništa prirodnih vrednosti i njeno održavanje
- monitoring stanja prirodnih vrednosti i ekosistema
- monitoring površina revitalizacije

5. Saradnja u okviru nacionalne i regionalne mreže zaštićenih područja, naročito u ustanovljavanju prekograničnog zaštićenog dobra sa Republikom Mađarskom:

- stvaranje ekoloških koridora i mreža
- revitalizacija vodotoka Kireš
- stvaranje zajedničkog prekograničnog zaštićenog dobra

6. Razvijanje optimalne prakse u upravljanju prirodnim dobrom i u tom okviru odgovarajuće prezentacije prirodnih vrednosti prekograničnog značaja.

- unapređenje rada čuvarske i stručne službe
- rad na edukaciji lokalnog stanovništva i korisnika zaštićenog područja o značaju očuvanja prirodnih vrednosti
- rad na edukativnim programima za školsku decu i posetioce

5. ANALIZA I OCENA USLOVA ZA OSTVARIVANJE DUGOROČNIH CILJEVA ZAŠTITE, OČUVANJA I UNAPREĐENJA I ODRŽIVOG RAZVOJA PIO "SUBOTIČKA PEŠČARA"

Plan upravljanja PIO,"Subotička peščara" po sadržaju obuhvata dvojake zadatke. Jedni su nastavak započetih aktivnosti, a drugi predstavljaju najnovije zadatke formulisane na osnovu uočenih potreba koje će obezbediti unapređenje ekosistema i biodiverziteta prirodnog dobra. To nije program aktivnosti samo Upravljača nego ukupnih potreba u obezbeđenju očuvanja vrednosti zaštićenog područja.

Uslovi za njegovu realizaciju su:

I Finansijska podloga i podrška razrađene prema subjektima koji su u obavezi da učestvuju u realizaciji Programa

- Ministarstvo zaštite životne sredine
- Pokrajinski sekretarijat za zaštitu životne sredine
- Lokalna samouprava-opštine Subotica
- naknade za korišćenje zaštićenog područja

uz iznalaženje svih ostalih koji su zainteresovani za očuvanje, zaštitu i racionalno korišćenje prirodnih vrednosti kroz donacije i projekte.

II Definisanje godišnjih planova, urađenih na bazi Plana upravljanja, u kojima će biti konkretizovani zadaci i poslovi predviđeni za realizaciju u tekućoj godini, dinamika njihovog izvršavanja i visina potrebnih sredstava, kao i izvora obezbeđenja ovih sredstava.

Naglašavamo četiri glavna osnova na kojima se programske aktivnosti mogu ostvarivati:

1. Organizovanje, opremanje, kadrovsko sposobljavanje upravljača

Imajući u vidu i prostorni obuhvat (5 369,90 ha + 2 773,97 ha) i sadržajno raznolike zadatke (prezentacija dobra, revitalizacija, ekoturizam, saradnja sa brojnim korisnicima i dr.), potrebe u sprovođenju obaveza Upravljača, osnovnu pretpostavku za ostvarivanje Plana čini odgovarajuće organizovanje, opremanje i kadrovsko sposobljavanje. Prioritet treba da bude i povećanje broja zaposlenih na ovim poslovima s obzirom na povećani obim poslova, a u cilju kvalitetnog realizovanja planskih aktivnosti.

Potrebitno je stvaranje uslova za ovakvo organizovanje i opremanje, naročito u finansijskom smislu. Očekuje se od šire zajednice da podupre aktivnosti Upravljača na ovom polju. Prvo opština i lokalnih zajednica, a zatim Pokrajine i Republike. Važnu ulogu u ovome ima i prekogranična saradnja u panonskom regionu.

2. Obezbeđivanje finansijskih sredstava iz planiranih izvora za upravljača i druge subjekte

Za funkcionisanje upravljanja i ostvarivanje programiranih mera na Subotičko peščari neophodno je obezbeđivati finansijska sredstva iz svih zakonom predviđenih izvora, u potrebnim godišnjim iznosima. Ukoliko se ne postignu planirane obimi sredstava jasno je da će i delovi Plana morati biti umanjeni, naročito u segmentima koji se odnose na: posebne mere zaštite, aktivnosti u razvoju novih funkcija i projektima istraživanja i unapređivanja zaštite.

3. Donošenje planske i druge dokumentacije

Bitna prepostavka za ostvarivanje savremene integralne zaštite na području PIO „Subotička peščara” i neposrednog okruženja, jeste donošenje odgovarajuće prostorne i urbanističke dokumentacije i ažuriranje istih.

Prepostavka za ostvarivanje programiranih mera je izrada/usklajivanje vodoprivrednih, šumskih, lovnih i drugih osnova i potrebnih projekata i dokumentacije, njihovo usaglašavanje sa režimima zaštite.

Imajući u vidu da su za donošenje pojedinih vrsta dokumentacije nadležni drugi subjekti Upravljač će se angažovati na iniciranju njihove izrade, uz odgovarajuće uključivanje u procesu rada.

4. Saradnja sa nadležnim i zainteresovanim subjektima

Od velikog značaja za uspešno ostvarivanje Plana upravljanja je usaglašeni, zajednički rad i saradnja svih korisnika područja kao i svih subjekata (lokalna zajednica, nadležne institucije, zainteresovane strane), koji su nadležni ili zainteresovani za zaštitu, očuvanje prirodnih vrednosti PIO „Subotička peščara”.

SWOT analiza ostvarivanja ciljeva zaštite prirode

<p>PREDNOSTI - SNAGE</p> <ul style="list-style-type: none"> • višegodišnje iskustvo u upravljanju • kvalitetna i posvećena čuvarska i stručna služba • trend uređivanja sistema zaštite prirode i uređivanja upravljanja ZP u procesu pristupanja EU • dobra prekogranična saradnja • uspešno realizovani međunarodni projekti • postojanje infrastrukture • uspešan program revitalizacije • unapređivanje saradnje sa sektorima poljoprivrede i šumarstva • saradnja sa lokalnim stanovništvom • doneta Strategija zaštite prirode Republike Srbije za 2019-2025. 	<p>NEDOSTACI - SLABOSTI</p> <ul style="list-style-type: none"> • neodgovarajući broj čuvara i stručnih saradnika, kao i nedostatak izvršilaca drugih poslova u sektoru zaštite prirode Upravljača • koncept uređivanja voda u regionu sa ciljem odvodnjavanja ugrožava staništa • blizina naselja zaštićenom prirodnom dobru ugrožava područje zbog stalnog pritiska posetilaca/prolaznika • upravljač nije korisnik nijednog dela državnog zemljišta, nedovoljne ingerencije • neusklađenost upravljanja prostorom (različiti korisnici i interesi) • nedostatak kontinuiteta i jasnih izvora finansiranja za osnovne aktivnosti • neusklađenost stanja na terenu sa podacima katastra nepokretnosti • neregulisano kretanje migranata
<p>MOGUĆNOSTI</p> <ul style="list-style-type: none"> • prenošenje prava korišćenja državnog zemljišta na upravljača površina u I i II stepenu • formiranje fonda za otkup zemljišta u ZP • dalji razvoj odnosa sa lokalnim stanovništvom u funkciji razvoja tradicionalni vidova korišćenja i ekoturizma • revitalizacija prirodnih staništa • edukativni programi • posetilačke ture • eko-kampovi • održavanje kontinuiteta sprovođenja aktivnih mera zaštite i povećavanje površina za ove mere redovnim finansiranjem ovih aktivnosti • održavanje staništa i populacija na prirodnji i tradicionalni način • povećanje površine značajnih staništa uklanjanjem i suzbijanjem invazivnih vrsta • formiranje ekokoridora • konkursi 	<p>PRETNJE – RIZICI</p> <ul style="list-style-type: none"> • presporo uređivanje sistema ZP i definisanje okvira za funkcionisanje upravljača (sistem finansiranja) • dalje fragmentiranje peščarskih staništa (zbog poljoprivrede) i autohtonih šumskih fragmenata (zbog šumarstva) • širenje invazivnih vrsta (divlji duvan, ambrozija, drvenaste vrste) • nedostatak finansijskih sredstava • nedovoljna saradnja nadležnih ministarstava, lokalne samouprave i drugih institucija sa upravljačem u cilju rešavanja problema ZP • nedovoljan nivo saradnje sa drugim službama koje obavljaju delatnosti na ZP (lovocuvarska služba, poljocuvarska služba, šumarska služba, policija, pogranična policija) • nemogućnost otkupa zemljišta u privatnom vlasništvu (nepostojanje fonda za otkup zemljišta na zaštićenim područjima) • uticaj politike na kadrovsку strukturu preduzeća i rad Upravljača • pritisak na zaštićena područja od strane velikih stranih investitora i korporacija

6. PRIORITYNE AKTIVNOSTI I MERE NA ZAŠTITI, ODRŽAVANJU, PRAĆENJU STANJA I UNAPREĐENJU PRIRODNIH I STVORENIH VREDNOSTI PIO "SUBOTIČKA PEŠČARA"

Zadatak Upravljača je da uspostavi organizovanost u pogledu upravljanja o prirodnim vrednostima dobra na bazi poverenih poslova i utvrđenih obaveza iz Uredbe o zaštiti. U okviru navedenog dužan je naročito da:

- obezbedi sprovođenje režima zaštite i očuvanja prirodnog dobra
- usklađuje korišćenje resursa i razvojne aktivnosti sa ciljevima očuvanja i unapređenja prirodnih vrednosti
- vodi računa o razvijanju prezentacije, edukacije i naučno-istraživačkog rada prirodnih vrednosti Subotičke peščare

Uredbom i Zakonom o zaštiti prirode poverena su i javna ovlašćenja po kojima Upravljač u sprovođenju propisane zaštite treba da: vrši obeležavanje, obezbeđuje čuvarsku službu, donosi akt o unutrašnjem redu i naknadama za korišćenje prirodnog dobra, sprovodi pravo aktivne legitimacije kroz podnošenje prekršajnih i krivičnih prijava, donosi programe upravljanja prirodnog dobra.

U skladu sa ovim obavezama i dugoročnim ciljevima zaštite prirode u Planu upravljanja PIO „Subotička peščara“ za period 2021-2030.godine opredeljuju se sledeći prioriteti :

- Unapređivanje čuvarske i stručne službe
- Razvijanje baze podataka u funkciji upravljanja, korišćenja i monitoringa stanja u cilju definisanja projekta aktivne zaštite i boljeg čuvanja zaštićenog područja
- Razvijanje daljih oblika prezentacije prirodnih vrednosti područja, edukativnih, rekreativnih, eko i etno turističkih sadržaja u cilju razvoja održivog korišćenja i sufinansiranja zaštite prirode
- Sprovođenje aktivnih mera zaštite
- Nastavak i proširenje projekata revitalizacije
- Pretvaranje nekvalitetnog obradivog zemljišta u pašnjake i livade
- Usklađivanje načina gazdovanja šumama sa ciljem da prioritet gazdovanja postane očuvanje prirodnih vrednosti šume, ostalih staništa i ekosistema
- Povećavanje udela autohtonih sorti domaćih životinja u aktivnim merama zaštite kroz kontrolisanu ispašu i očuvanje njihovog genetičkog fonda, uz njihovo korišćenje u edukaciji
- Suzbijanje žbunaste i drvenaste vegetacije uz pomoć papkara (npr. stada ovaca i koza)
- Povećanje brojnosti populacija strogo zaštićenih i zaštićenih vrsta
- Smanjivanje direktnog antropogenog pritiska (rigoroznija kontrola kretanja i aktivnosti u zaštićenom području)
- Rad na edukaciji lokalnog stanovništva i korisnika zaštićenog područja o značaju očuvanja prirodnih vrednosti
- Rad na revitalizaciji pašnjaka (pretvaranje oranica u pašnjake), uz valorizaciju kroz redovno košenje ili ispašu – stimulacija tradicionalnih vidovi korišćenja
- Rad na poboljšavanju vodnog režima, uz monitoring i saradnju vodoprivrednih institucija u Srbiji i Mađarskoj
- Stvaranje ekoloških koridora i mreža, stvaranje zajedničkog prekograničnog zaštićenog dobra i uklapanje u mrežu ekoloških koridora i „Naturu 2000“

7. PRIORITETNI ZADACI NAUČNOISTRAŽIVAČKOG I OBRAZOVNOG RADA

U cilju uspostavljanja savremenog sistema upravljanja zaštićenim prirodnim dobrom i stvaranja naučno-stručne, informaciono-dokumentacione osnove o stanju i vrednostima PIO "Subotička peščara", radi sprovodenja zaštite i razvoja, kao i sprovodenja edukacije o zaštićenom prirodnom dobru, definisani su sledeći prioriteti naučnoistraživačkog i obrazovnog rada:

- saradnja sa naučno-istraživačkim institucijama i nevladinim sektorom:
 - Kartiranje staništa strogo zaštićenih i zaštićenih vrsta
 - Kartiranje fragmenata autohtonih šuma
 - Kartiranje vegetacije
 - Inventarizacija faune - naročito herpeto-, ihtio- i ornitofune
- definisanje metoda i načina sprovodenja monitoringa biodiverziteta, u saradnji sa nadležnim institucijama i Upravljačima ostalih zaštićenim prirodnih dobara u Srbiji
- formiranje GIS baze podataka strogo zaštićenih, zaštićenih vrsta i ostalih prirodnih vrednosti, kao i baze drugih relevantnih podataka vezanih za zaštićeno područje
- praćenje promena populacija zaštićenih i strogo zaštićenih vrsta
- monitoring revitalizacije
- hidrogeološka istraživanja, sa akcentom na praćenje nivoa podzemnih voda
- organizovanje kampova i ekoloških škola za polaznike raznih uzrasta i obrazovnih struktura
- usklađivanje obrazovnih programa sa programima osnovnih škola, srednjih škola i visokoobrazovnih ustanova, sa ciljem mogućnosti izvođenja praktične i terenske nastave na zaštićenom dobru

Obrazovne aktivnosti će biti usklađene sa obrazovnim programima Vizitorskog centra Ludaš, na kome će biti stalne i povremene postavke posvećene zaštićenim područjima regiona.

Predloženi projekti se mogu i dopunjavati u skladu sa ciljevima zaštite Peščare i programskim zadacima ovog dokumenta. Realizovaće se u skladu sa mogućnostima i iskazanim interesima stručnjaka i institucija.

Upravljač i korisnici područja će obezbeđivati potrebnu logističku podršku a istraživanja treba da sprovedu zainteresovani eksperti i institucije na dogovoren način.

8. PLANIRANE AKTIVNOSTI NA ODRŽIVOM KORIŠĆENJU PRIRODNIH VREDNOSTI, RAZVOJU I UREĐENJU PIO "SUBOTIČKA PEŠČARA"

8.1. Održivo korišćenje prirodnih vrednosti

Aktivnosti koje će se sprovoditi u desetogodišnjem periodu odnosiće se kako na očuvanje postojećeg stanja kroz mere aktivne zaštite i održavanja zaštićenog područja, tako i na mere unapređenja stanja životne sredine.

Imajući u vidu prirodne karakteristike i istorijat namene prostora, na području Subotičke peščare će i dalje biti prisutna poljoprivreda i šumarstvo a predviđa se i razvoj ekoturističkih aktivnosti. Neophodno je podsticati razvoj ekoturizma kao novu razvojnu funkciju koja je u usklađena sa funkcijom zaštite prirode.

Usmeravanje poljoprivrede u pravcu mudrog korišćenja, u skladu sa vekovnim tradicijama okolnih naselja, treba da bude jedna od mera zaštite biološke raznovrsnosti. Sledеće je usklađivanje delatnosti šumarstva sa ekološkim vrednostima i stanjem šumskog resursa. Na svim površinama za dugoročno smanjenje fragmnetacije (rascepkanosti) i za opstanak staništa prirodnih vrednosti, neophodno je smanjenje intenzivno obrađivanih poljoprivrednih površina, odnosno prelazak sa intenzivnih oblika korišćenja zemljišta (ratarstvo, voćarstvo, vinogradarstvo, povrtarstvo) na ekstenzivne (ispava, košanice, stočarstvo sa tradicionalnim rasama) kao i prilagodljivija šumarska praksa na površinama šumskog zemljišta (akcenat na fragmentima sa autohtonom vegetacijom kao i staništa strogo zaštićenih i zaštićenih vrsta unutar šume).

Aktivnosti će biti zasnovane na konceptu ekstenziviranja poljoprivredne proizvodnje, krčenju alohtone vegetacije, prilagođavanju šumske prakse očuvanju staništa i biodiverziteta, kao i promovisanju održivog korišćenja zaštićenog područja.

Mogućnosti razvoja:

- Očuvani fragmenti vegetacije doprinose prirodolikosti a time i atraktivnosti predela u zoni Subotičke peščare
- Naselja i vikend zone oko područja imaju mogućnosti razvijanja ekoturizma
- Blizina turističkih destinacija Palića i Subotice pruža dobar okvir za razvijanje ekoturističkih sadržaja
- Postojanje obeleženih pešačkih staza
- Postojanje starih salaša i drugih oblika tradicionalne arhitekture doprinosi kvalitetu predela i usmerava razvoj etno-turizma
- Obzirom na potrebu ekstenziviranja poljoprivredne proizvodnje otvaraju se prostori za obnavljanje tradicionalnih vidova korišćenja u stočarstvu (ispava, tradicionalne rase, organski proizvodi od mesa i mleka)

Sukobi interesa:

- pretvaranje prirodnih staništa u obrađene površine ili u šumsko zemljište
- pošumljavanje čistina koje su peščarskog karaktera
- neodrživi način eksploracije peska u zaštitnoj zoni Peščare
- uređivanje vode u južnom delu područja koje utiče na odvođenje svih voda van Peščare
- potrebe stanovništva, korisnika šireg regiona koji nisu u skladu sa ciljevima zaštite prirode (npr. izgradnja puteva i pratećih infrastruktura, kuće za odmor, lokacije za sport i rekreaciju, itd.)

Osetljivost područja:

- Deo površine Rezervata pripada Subotičko – Horgoškoj peščari, a manji deo Bačkom lesnom platou. Područje Peščare po svojim osobinama je istovetna sa ESA* područjima (ESA: Environmentaly Sensitive Area) zbog poroznosti peska i peskovitog lesa i blizine podzemne vode (vodni resursi i zemljiše se lako zagađuju). Na ovakvim područjima razvoj se usmerava prema onim vidovima korišćenja, koji manje opterećuju životnu sredinu, a omogućavaju obnavljanje prirodnih resursa u skladu sa principima održivog razvoja.
*ESA područja su izdvojena u nekim zemljama EU i primenjuje u susednoj Republici Mađarskoj, nažalost ova kategorija nije uvedena u Srbiji tokom harmonizacije legislative sa propisima EU.

8.1.1. Poljoprivredno zemljište

Obuhvata otprilike trećinu površine zaštićenog područja. Na ovim površinama pored tradicionalnih načina obrade zemljišta, neophodno je usmeravati ekonomski razvoj prema alternativnim vidovima korišćenja. Potrebno je pronaći finansijska sredstva za razvoj onih poljoprivrednih kultura koje manje opterećuju sredinu i omogućavaju obnavljanje prirodnih resursa u skladu sa principima održivog razvoja. Lokalnom stanovništvu i lokalnim poljoprivrednicima je neophodna sistemska pomoć za prelazak na integralnu poljoprivrodu ili na proizvodnju zdrave/organske hrane na području Peščare. Postepeni otkup i revitalizacija jednog dela agrarnih površina je preduslov za dugoročno očuvanje kritično ugroženih vrsta.

Ekstenziviranje korišćenja nekvalitetnog poljoprivrednog zemljišta (6, 7, i 8 klasa preovladavaju na većini parcela poljoprivrednog zemljišta unutar zaštićenog područja) postiže se sejanjem adekvatnih vrsta namenjenih košenju i pretvaranjem poljoprivrednog zemljišta, nedovoljno kvalitetnog za modernu proizvodnju, u košanice i pašnjake uz istovremeno potiskivanje invazivnih vrsta (divlji duvan, artemizija) čime će omogućiti očuvanje biodiverziteta.

Kao posebne aktivnosti u planskom periodu planiraju se izrade i realizacija:

- Plan korišćenja poljoprivrednog zemljišta u funkciji zaštite prirodnih vrednosti
- Program otkupa/zamene parcela
- Program edukacije o alternativnim vidovima poljoprivrede u saradnji sa specijalističkim organizacijama i udruženjima
- Pilot projekat alternativne poljoprivrede

8.1.2. Šumsko zemljište

Najveći deo površina „Subotičke peščare“ (72.4%) je po nameni šumsko zemljište čiji korisnik je JP „Vojvodinašume“, Šumsko gazdinstvo „Sombor“ iz Sombora a neposredni izvršilac je Šumska uprava Subotica.

Na osnovu Zakona o šumama („Sl. glasnik RS“, br. 30/10, 93/12, 89/15 i 95/18-dr.zakon) ovo područje nalazi se u sastavu Severnobačkog šumskog područja.

Deo zaštićenog područja PIO „Subotička peščara“ zahvata gazdinsku jedinicu Subotičke šume sa površinom od 3.888,14 ha (šumsko zemljište), podeljenom u tri šumska kompleksa (revir): Krivo Blato (odeljenja 1-13), Daščan (odeljenja 14-31), Hrastovača

(odeljenja 32-48), Bukvać (odeljenja 49-62), Radanovac (odeljenja 63-67), Hajdukovo (odeljenja 78-88). Raspored zona zaštite unutar GJ je sledeća:

	Obraslo	Neobraslo	Ukupno
I stepen zaštite	68,69 ha	58,47 ha	127,16 ha
II stepen zaštite	334,34 ha	270,43 ha	604,77 ha
III stepen zaštite	2.819,71 ha	336,50 ha	3.157,78 ha
Ukupno	3.222,74 ha	665,40 ha	3.888,14 ha

Manje od 9% šuma čine sastojine autohtonih vrsta dok monokulture alohtonih vrsta (bagrem, crni bor, koprivić) čine većinu (tabela u nastavku). Iako su plantažni zasadi veoma niskog biološkog diverziteta, imaju određenu zaštitnu ulogu, značajnu za okolinu.

Spisak gazdinskih klasa i njihovi nazivi:

Šifra GK	Naziv gazdinske klase
12121	- Visoka šuma topola sa osnovnom namenom proizvodno zaštitna šuma
12123	- Izdanačka šuma topola sa osnovnom namenom proizvodno zaštitna šuma
12134	- Izdanačka šuma poljskog jasena sa osnovnom namenom proizvodno zaštitna šuma
12270	- Izdanačka šuma ostalih lišćara sa osnovnom namenom proizvodno zaštitna šuma
12287	- Izdanačka šuma lipa sa osnovnom namenom proizvodno zaštitna šuma
12325	- Izdanačka šuma bagrema sa osnovnom namenom proizvodno zaštitna šuma
12340	- Izdanačka šuma američkog jasena sa osnovnom namenom proizvodno zaštitna šuma
12453	- Veštački podignuta sastojina topola sa osnovnom namenom proizvodno zaštitna šuma
12455	- Veštački podignuta sastojina poljskog jasena sa osnovnom namenom proizvodno zaštitna šuma
12457	- Veštački podignuta sastojina lužnjaka sa osnovnom namenom proizvodno zaštitna šuma
12469	- Veštački podignuta sastojina ostalih lišćara sa osnovnom namenom proizvodno zaštitna šuma
12475	- Veštački podignuta sastojina crnog bora sa osnovnom namenom proizvodno zaštitna šuma
12477	- Veštački podignuta sastojina belog bora sa osnovnom namenom proizvodno zaštitna šuma
12483	- Veštački podignuta sastojina bagrema sa osnovnom namenom proizvodno zaštitna šuma
81123	- Izdanačka šuma topola sa osnovnom namenom predeo izuzetnih odlika I stepena zaštite
81134	- Izdanačka šuma poljskog jasena sa osnovnom namenom predeo izuzetnih odlika I stepena zaštite
81269	- Visoka šuma ostalih lišćara sa osnovnom namenom predeo izuzetnih odlika I stepena zaštite
81270	- Izdanačka šuma ostalih lišćara sa osnovnom namenom predeo izuzetnih odlika I stepena zaštite
82121	- Visoka šuma topola sa osnovnom namenom predeo izuzetnih odlika II stepena zaštite
82123	- Izdanačka šuma topola sa osnovnom namenom predeo izuzetnih odlika II stepena zaštite
82269	- Visoka šuma ostalih lišćara sa osnovnom namenom predeo izuzetnih odlika II stepena zaštite
82270	- Izdanačka šuma ostalih lišćara sa osnovnom namenom predeo izuzetnih odlika II stepena zaštite
82325	- Izdanačka šuma bagrema sa osnovnom namenom predeo izuzetnih odlika II stepena zaštite
82340	- Izdanačka šuma američkog jasena sa osnovnom namenom predeo izuzetnih odlika II stepena zaštite
82455	- Veštački podignuta sastojina poljskog jasena sa osnovnom namenom predeo izuzetnih odlika II stepena zaštite
82457	- Veštački podignuta sastojina lužnjaka sa osnovnom namenom predeo izuzetnih odlika II stepena zaštite
82459	- Veštački podignuta sastojina cera sa osnovnom namenom predeo izuzetnih odlika II stepena zaštite

Šifra GK	Naziv gazdinske klase
	zaštite
82469	- Veštački podignuta sastojina ostalih lišćara sa osnovnom namenom predeo izuzetnih odlika II stepena zaštite
82475	- Veštački podignuta sastojina crnog bora sa osnovnom namenom predeo izuzetnih odlika II stepena zaštite
82477	- Veštački podignuta sastojina belog bora sa osnovnom namenom predeo izuzetnih odlika II stepena zaštite
82483	- Veštački podignuta sastojina bagrema sa osnovnom namenom predeo izuzetnih odlika II stepena zaštite
83121	- Visoka šuma topola sa osnovnom namenom predeo izuzetnih odlika III stepena zaštite
83123	- Izdanačka šuma topola sa osnovnom namenom predeo izuzetnih odlika III stepena zaštite
83269	- Visoka šuma ostalih lišćara sa osnovnom namenom predeo izuzetnih odlika III stepena zaštite
83270	- Izdanačka šuma ostalih lišćara sa osnovnom namenom predeo izuzetnih odlika III stepena zaštite
83325	- Izdanačka šuma bagrema sa osnovnom namenom predeo izuzetnih odlika III stepena zaštite
83340	- Izdanačka šuma američkog jasena sa osnovnom namenom predeo izuzetnih odlika III stepena zaštite
83455	- Veštački podignuta sastojina poljskog jasena sa osnovnom namenom predeo izuzetnih odlika III stepena zaštite
83457	- Veštački podignuta sastojina lužnjaka sa osnovnom namenom predeo izuzetnih odlika III stepena zaštite
83469	- Veštački podignuta sastojina cera sa osnovnom namenom predeo izuzetnih odlika III stepena zaštite
83475	- Veštački podignuta sastojina crnog bora sa osnovnom namenom predeo izuzetnih odlika III stepena zaštite
83477	- Veštački podignuta sastojina belog bora sa osnovnom namenom predeo izuzetnih odlika III stepena zaštite
83479	- Veštački podignuta sastojina ostalih četinara sa osnovnom namenom predeo izuzetnih odlika III stepena zaštite
83483	- Veštački podignuta sastojina bagrema sa osnovnom namenom predeo izuzetnih odlika III stepena zaštite

U fokusu zaštite prirode u okviru šumskog zemljišta su:

- šumske čistine, dosad odolele svim pokušajima pošumljavanja usled nepovoljnih stanišnih uslova za formiranje šumskih zasada, sa fragmentima peščarske vegetacije, koji predstavljaju vredne ostatke izvornog biljnog pokrivača sa brojnim staništima zaštićenih i strogo zaštićenih vrsta.
- preostali fragmenti autohtone šumske vegetacije
- površine na kojima se gnezde strogo zaštićene ptice vrste

Većina ovih staništa je obuhvaćena I i II stepenom zaštitei na njima je režimom ograničeno korišćenje u šumarstvu. Za staništa strogo zaštićenig i zaštićenih vrsta van I stepena zaštite važe odredbe iz člana 36. i 48. Zakona o zaštiti prirode i odredbe Pravilnika o proglašanju i zaštiti strogo zaštićenih i zaštićenih vrsta biljaka, životinja i gljiva („Službeni glasnik RS“, br. 5/2010, 47/2011, 32/2016 i 98/2016.), tako da je značajno stalno kartiranje ovih tačaka i saradnja korisnika sa Upravljačem u vezi tekućih šumskih radova.

Ostalo šumsko zemljište sa šumama, šumskim zasadima i kulturama je u III zoni i smernice za korišćenje su definisane kroz: zabranu pošumljavanja novim alohtonim vrstama; uznemiravanje, uništavanje i sakupljanje zaštićenih vrsta i kroz obezbeđivanje očuvanja predeonih elemenata (šikara, šumarci i mozaičnost predela, drveće sa gnezdima značajnih

ptičijih vrsta), preuzimanja preventivnih bioloških mera protiv požara, evidentiranje tipova i zaštita posebno značajnih staništa flore i faune naročito ugroženih vrsta, plansku revitalizaciju uništenih i degradiranih staništa strogo zaštićenih i zaštićenih vrsta.

Kao posebne aktivnosti u planskom periodu su:

- Usklađivanje godišnjih Planova gajenja i eksploatacije u funkciji zaštite prirodnih vrednosti
- Program razvoja edukativnih sadržaja unutar šumskih površina (razvoj edukativne staze Hrastovača)
- Pilot projekat jačanja autohtonih šumskih fragmenata

8.1.3. Lovni resurs

Zaštićeno područje obuhvata veći deo lovišta „Subotičke šume“ kojim gazduje Šumsko gospodinstvo „Sombor“, Šumska uprava „Subotica“ na osnovu godišnjih Planova koji su u skladu sa Lovnom osnovom lovišta „Subotičke šume“ za period 2014-2024..

Prikaz površine lovišta i brojnosti:

Ukupna površina lovišta "Subotičke šume" iznosi 6.137,03 ha od čega je 4.771,00 ha lovno produktivne površine. Deo lovišta površine 517,68 ha je ograđen.

Brojno stanje po divljači na dan 31.03.2019 je sledeće (podaci JP „Vojvodinašume“):

Vrsta divljači	Brojno stanje	Ogradieni deo	Neogradieni deo
- muflon	99 grla	99 grla	-
- lopatar	61 grlo	43 grla	18 grla
- srneća divljač	133 grla	-	133 grla
- divlja svinja	70 grla	45 grla	25 grla

Kao posebne aktivnosti u planskom periodu su:

- Usklađivanje Lovne osnove i Godišnjih lovnih planova sa statusom zaštite, propisanim režimima i aktivnostima – obaveza Šumske uprave
- Pripremanje projekata i izrada programa zajedničkih aktivnosti (upravljač i ŠU) na održavanju rezervatskog karaktera na području
- Program edukacije lovaca o značaju područja za lovstvo

8.1.3. Vodni resurs

Uredbom o zaštiti je ograničeno korišćenje vodnog resursa na području "Subotičke peščare" jer se režimima zabranjuje odvođenje ili prevođenje voda vodotoka Kireša, prokopavanje kanala i izgradnja zalivnih sistema, izvođenje radova i aktivnosti koje bi narušile geomorfološku odlike područja, izgradnja građevinskih objekata.

Istovremeno Uredba nalaže propisivanje optimalnog vodnog režima vlažnih staništa i sprovođenje hidrotehničkih mera za održavanje ovog optimalnog režima voda.

Područje "Subotičke peščare" do sada nije istraživano kao prostorna celina a imajući u vidu ugroženost vodonosnika jasno je da neophodna studija kojaće istražiti stanje elemenata vodnog bilansa, hidrološke parametre podzemnih i nadzemnih voda i projektovati sistem unapređenja stanja korišćenjem postojećih hidrotehničkih objekata (kanali, ustave) naročito u dolini vodotoka Kireš.

Najveći lokalitet sa otvorenom, semistatičnom vodenom površinom je na južnom tresetnom jezeru, tzv. Tresetište, gde Udruženje sportskih ribolovaca "Šaran" iz Palića održava površinu za sportski ribolov. Vodeni bazen je nastao otkopavanjem južnog tresetnog okna. Način uređivanja i redovnog održavanja ovog vodenog objekta nije sasvim razrađen kao ni njegov uticaj na vodni resurs.

Ciljevi zaštite i korišćenja vodnog resursa su:

- utvrđivanje stanja
- optimiziranje režima voda
- ustanovljavanje mehanizma praćenja stanja

Sledstveno tome aktivnosti za planski period bile bi sledeće:

- Saradnja sa nadležnim vodoprivrednim institucijama
- Program utvrđivanja stanja vodnog resursa
- Studija unapređenja stanja vodnog resursa
- Projekat hidrotehničkih radova na unapređenju stanja vodnog resursa
- Program radova na održavanju južnog tresetnog jezera
- Saradnja sa korisnikom lokaliteta „Jezero Tresetište“, USR "Šaran" iz Palića: korišćenje ribiljeg fonda, održavanje lokaliteta u skladu sa zakonskim propisima, u skladu sa Mišljenjem Pokrajinskog zavoda za zaštitu prirode (03-2157/2 od 26.10.2016.)
- Istraživanje kvaliteta površinskih voda
- Redovno praćenje osnovnih parametara kvaliteta površinskih voda
- Program detaljne analize površinskih voda
- Istraživanje iftiofaune vodenih staništa
- Praćenje stanja/monitoring iftiofaune
- Plan zaštite i primena mera za unapređenje iftiofaune vodenih staništa u cilju očuvanja autohtonih vrsta riba.

8.2. Razvoj i uređenje prostora

Prostornim planom područja posebne namene „Subotičke pustare i jezera“ („Službeni list APV“ broj 10/2016) razrađuju se načela prostornog uređenja, utvrđuju ciljevi prostornog razvoja, organizacija, zaštita, korišćenje i namena prostora, kao i drugi elementi značajni za PIO „Subotičke peščare“.

Na poljoprivrednom, šumskom i vodnom zemljište u okviru ove predeone celine, zabranjena je gradnja objekata, izuzev: objekata infrastrukture, objekata u funkciji šumske privrede i objekata u definisanim zonama i lokalitetima u skladu sa ovim Prostornim planom. Za postojeće objekte u režimu III stepena zaštite pravila građenja će biti data ovim Prostornim planom.

Na šumskom zemljištu na kome se proglaši opšti interes, vršiće se promena namene u skladu sa Zakonom o šumama. Zaštita i uređenje prostora će se sprovoditi uz poštovanje mera zaštite koje su date u važećoj Uredbi o zaštiti i mera zaštite za međunarodni ekološki koridor (vodotok Kireš) sa zaštitnim zonama.

Pravila uređenja za predeone podceline režima I, II i III stepena zaštite

- U režimu I stepena zaštite je zabranjeno korišćenje prostora, osim naučnih istraživanja i kontrolisane edukacije;

- U režimu II stepena zaštite je zabranjeno: izgradnja građevinskih objekata i izvođenje

radova kojima bi se narušile geomorfološke odlike područja; odvođenje ili prevođenje voda vodotoka Kereš, prokopavanje kanala i izgradnja zalivnih sistema, kao i promena namene zemljišta; pošumljavanje travnih i potencijalno travnih površina; pošumljavanje šumskih čistina i ostalih otvorenih površina, osim fragmentarno u cilju revitalizacije staništa; pošumljavanje alohtonim vrstama;

- U režimu III stepena zaštite je zabranjeno: usitnjavanje postojećih građevinskih parcela i povećanje postojeće spratnosti i izgrađenosti; izvođenje radova kojima bi se narušile geomorfološke odlike područja; promena namene zemljišta i podizanje ribnjaka; odvođenje ili prevođenje voda vodotoka Kereš, prokopavanje kanala osim reverzibilnih; odvodnjavanje i kopanje jama radi korišćenja podzemne vode za zalianje; pošumljavanje travnih i potencijalno travnih površina; unošenje novih alohtonih vrsta; promena namene zemljišta radi intenzivnijeg korišćenja.

Na području PIO „Subotička peščara“ predviđene su sledeće mere zaštite i unapređenja: u režimu II stepena revitalizacija degradiranih i uništenih šumskih staništa šumskim zasadima; na celom području se predviđa reintrodukcija autohtonih vrsta, očuvanje pejzažnih elemenata, propisivanje režima korišćenja puteva, sprovođenje hidrotehničkih mera za održavanje optimalnog vodnog režima na vlažnim staništima i razvoj eko-turizma.

U okviru predeone celine koju čini PIO „Subotička peščara“, definisani su planirani lokaliteti i zone u podcelini režim III stepena zaštite:

- izletište na lokalitetu „Tresetno jezero“ (proširenje postojećeg),
- izletište na lokalitetu „Majdan“ (deo se nalazi u režimu II stepena zaštite), - zona vodozahvata
- i vizitorski centar sa letnjim kampom na lokalitetu „Staro strelište“.

Turistički promet treba da kompenzira ograničenja u korišćenju prirodnih resursa i potrebe za ulaganjem u zaštitu Peščare. Svi turistički programi treba da imaju karakter “mekog” održivog turizma bez obeležja masovnosti.

Potrebitno je sačiniti poseban Program razvoja turističkih funkcija i definisati obime i dinamiku razvoja ove delatnosti u PIO “Subotička peščara”.

Ovakav program treba izraditi u saradnji Turističkom organizacijom opštine Subotice.

Sledstveno tome aktivnosti za planski period bile bi sledeće:

- Izrada Programa razvoja turističkih funkcija
- Definisanje posetilačkih staza i sadržaja na njima
- Definisanje pristupnih pravaca, uređivanje parkinga i izletničkih lokaliteta
- Izgradnja infrastrukture za ornitološke programe (zakloni, osmatračnice, prilazi)

9. PROSTORNA IDENTIFIKACIJA PLANSKIH NAMENA I REŽIMA KORIŠĆENJA ZEMLJIŠTA U PIO "SUBOTIČKA PEŠČARA"

Uredbom o zaštiti PIO „Subotička peščara” („Sl. glasnik RS”, broj 127/2003 i 113/2004), na području PIO „Subotička peščara” je uspostavljen je trostepeni režim zaštite (koji predstavlja skup mera i uslova kojima se određuje način i stepen zaštite, korišćenja, uređenja i unapređenja zaštićenog prirodnog dobra) (Karta br. 1), odnosno:

U režimu zaštite I stepena zabranjeno je:

1. Korišćenje prirodnih bogatstava i drugi oblici korišćenja prostora i aktivnosti osim naučnih istraživanja i (kontrolisane) edukacije

U režimu zaštite II stepena zabranjeno je:

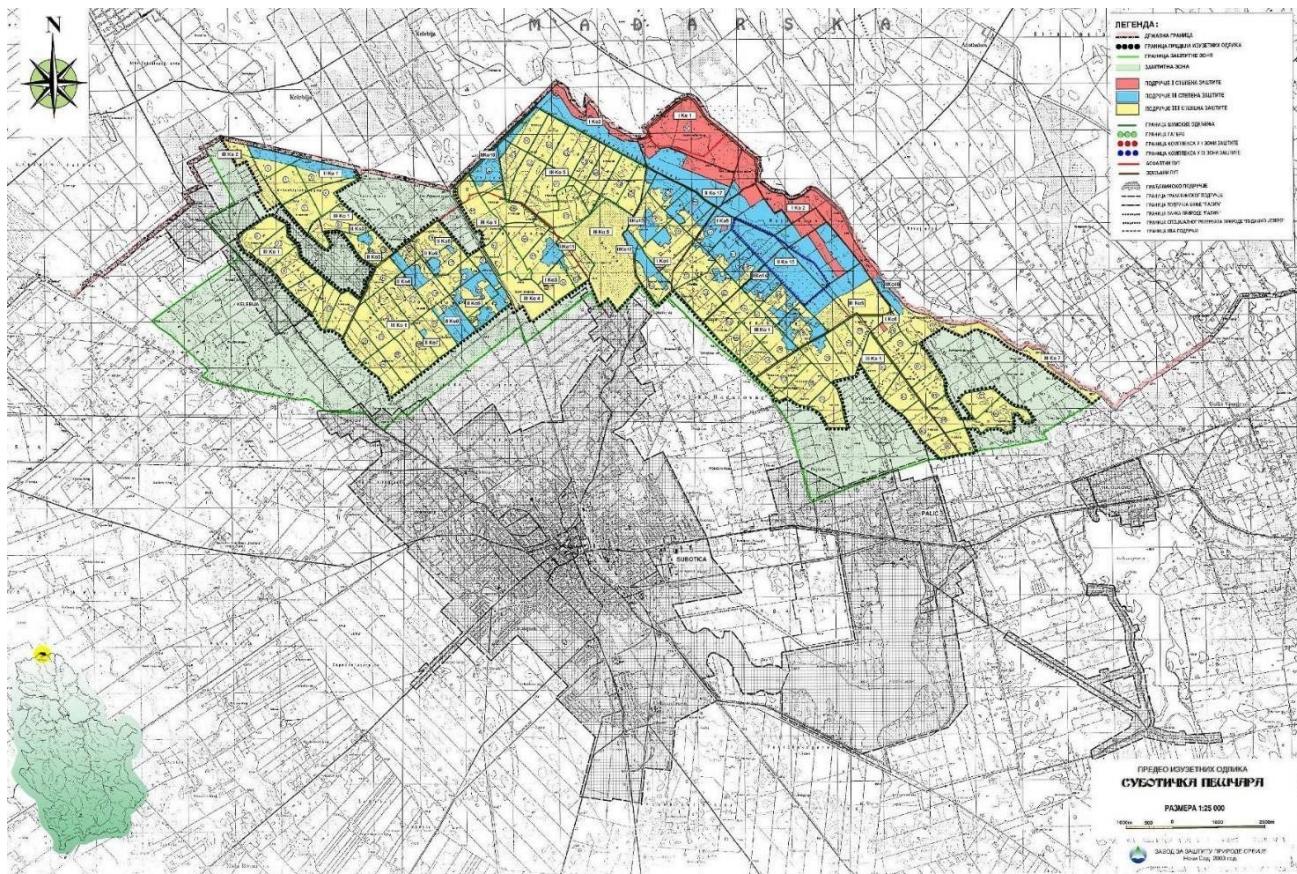
1. Uznemiravanje, uništavanje i sakupljanje vrsta zaštićenih kao prirodne retkosti i vrsta stavljenih pod (kontrolu) korišćenja prometa
2. Pošumljavanje travnih i potencijalno travnih površina a na šumskom zemljištu pošumljavanje čistina i ostalih otvorenih površina, osim fragmentarno u cilju revitalizacije staništa
3. Pošumljavanje alohtonim vrstama
4. Seča hrasta lužnjaka, kao i čista seča sastojina ili grupacija ostalih autohtonih vrsta
5. Paljenje trske
6. Privredni ribolov i podizanje ribnjaka
7. Lov, osim prema posebnom programu prostorno i vremenski ograničen
8. Primena hemijskih stredstava i mineralnih đubriva i svako drugo hemijsko i fizičko zagađivanje, deponovanje čvrstog i tečnog otpada, ispuštanje otpadnih i zagađenih voda
9. Košenje teškom mehanizacijom i u generativnom periodu biljaka
10. Ispaša, osim u kontrolisanim uslovima (broj, vrsta, način)
11. Izvođenje radova i aktivnosti koje bi narušile geomorfološke odlike područja (otvaranje naftnih bušotina, eksplotacija gasa, otvaranje novih pozajmišta peska, eksplotacija treseta), obavljanje i drugih delatnosti i izvođenje radova kojim se ugrožavaju vrednosti predela i narušava integritet prostora (prekopavanje, iskopavanje i drugi zemljani radovi)
12. Odvođenje ili prevođenje voda vodotoka Kireš, prokopavanje kanala i izgradnja zalinivnih sistema
13. Promena namene zemljišta radi intenzivnijeg korišćenja (pretvaranje livada i pašnjaka u obradivo zemljište, pretvaranje drugih vrsta poljoprivrednog zemljišta u voćnjake i vinograde)
14. Izgradnja građevinskih objekata
15. Proširivanje kapaciteta i promena infrastrukture
16. Pristup posetiocima, osim pod posebnih uslovima (prostorno i vremenski ograničeno)

U režimu zaštite III stepena zabranjeno je:

1. Uznemiravanje, uništavanje i sakupljanje vrsta zaštićenih kao prirodne retkosti
2. Unošenje novih alohtonih vrsta
3. Pošumljavanje travnih i potencijalno travnih površina
4. Promena namene zemljišta radi intenzivnijeg korišćenja (pretvaranje livada i pašnjaka u obradivo zemljište, pretvaranje drugih vrsta poljoprivrednog zemljišta u voćnjake i vinograde)

5. Odvođenje ili prevođenje voda preko vodotoka Kireš, kao i prekopavanje kanala, osim reverzibilnih, odvodnjavanje i kopanje jama radi korišćenja podzemne vode za zalivanje
 6. Podizanje ribnjaka
 7. Hemijsko i fizičko zagađivanje, deponovanje čvrstog i tečnog otpada, ispuštanje otpadnih i zagađenih voda
 8. Upotreba zemljišnih herbicida osim hormonalnih preparata koji se upotrebljavaju Split aplikacijom
 9. Izvođenje radova i aktivnosti koje bi narušile geomorfološke odlike područja (otvaranje naftnih bušotina, eksploatacija gasa, otvaranje novih pozajmišta peska, eksploatacija treseta), obavljanje i drugih delatnosti i izvođenje radova kojim se ugrožavaju vrednosti predela i narušava integritet prostora (prekopavanje, iskopavanje i drugi zemljani radovi)
 10. Usitnjavanje postojećih građevinskih parcela i povećavanje postojeće spratnosti objekata i izgrađenosti

Karta br. 1 Raspored režima zaštite (crveno – I stepen, plavo – II stepen, žuto – III stepen)

Planske namene površina vidljive su iz karte u prilogu (karta br.4). Površine pod šumama dominiraju u III stepenu zaštite jer su to i površine najsiromašnije prirodnim vrednostima osim Jasenovačke šume koja se nalazi u I stepenu zbog svojih izvornih prirodnih vrednosti vlažnog staništa.

Većina vrednih staništa i vrsta leži u pojasu poljoprivrednog zemljišta, naročito u severnom delu zaštićenog područja (na karti broj 4 označeno kao parlozi). Ove površine su u periodu od donošenja akta o zaštiti delom izmenile karakter.

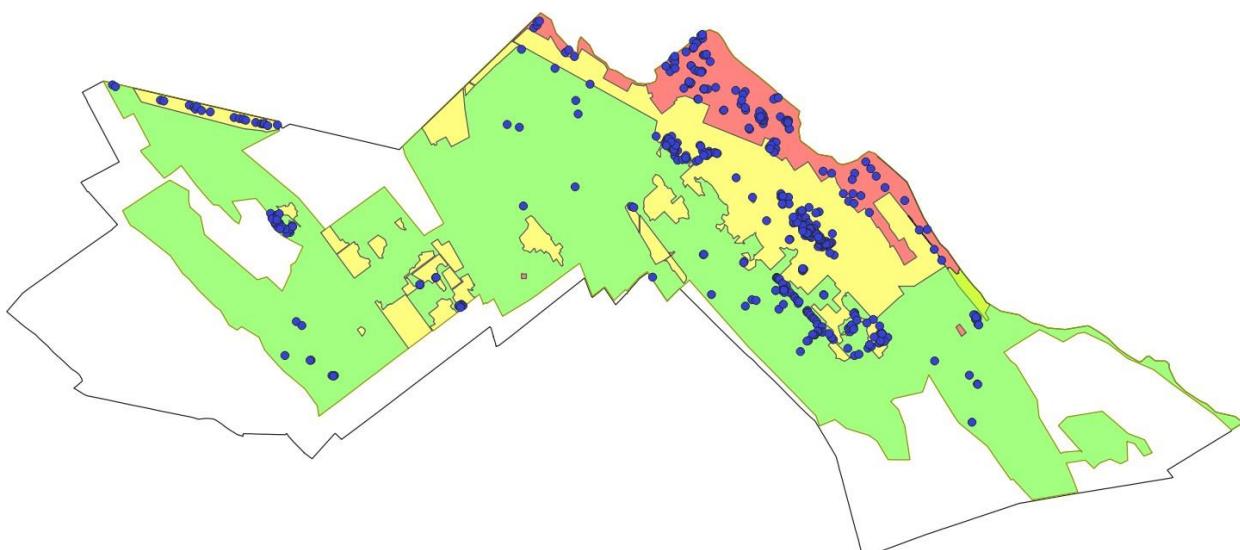
Realizacijom projekta revitalizacije i održivim korišćenjem za peščarska staništa

(ekstenzivna ispaša, košenje u funkciji zaštite vrsta i staništa) deo ovih parloga je od 2003 do danas postalo prirodolika livada sa namenom ekstenzivnog korišćenja u stočarstvu. U karti broj 2 se može videti prostorni raspored lokaliteta sa strogo zaštićenim i zaštićenim vrstama uz napomenu da se unutar namena poljoprivrednih i šumskih površina nalaze i staništa strogo zaštićenih i zaštićenih vrsta koje imaju posebnu zaštitu. U periodu od donošenja akta o zaštiti Subotičke peščare usled uspešne realizacije revitalizacije i usklađivanja korišćenja u poljoprivredi i šumarstvu broj ovih lokaliteta se povećao (karta br. 3).

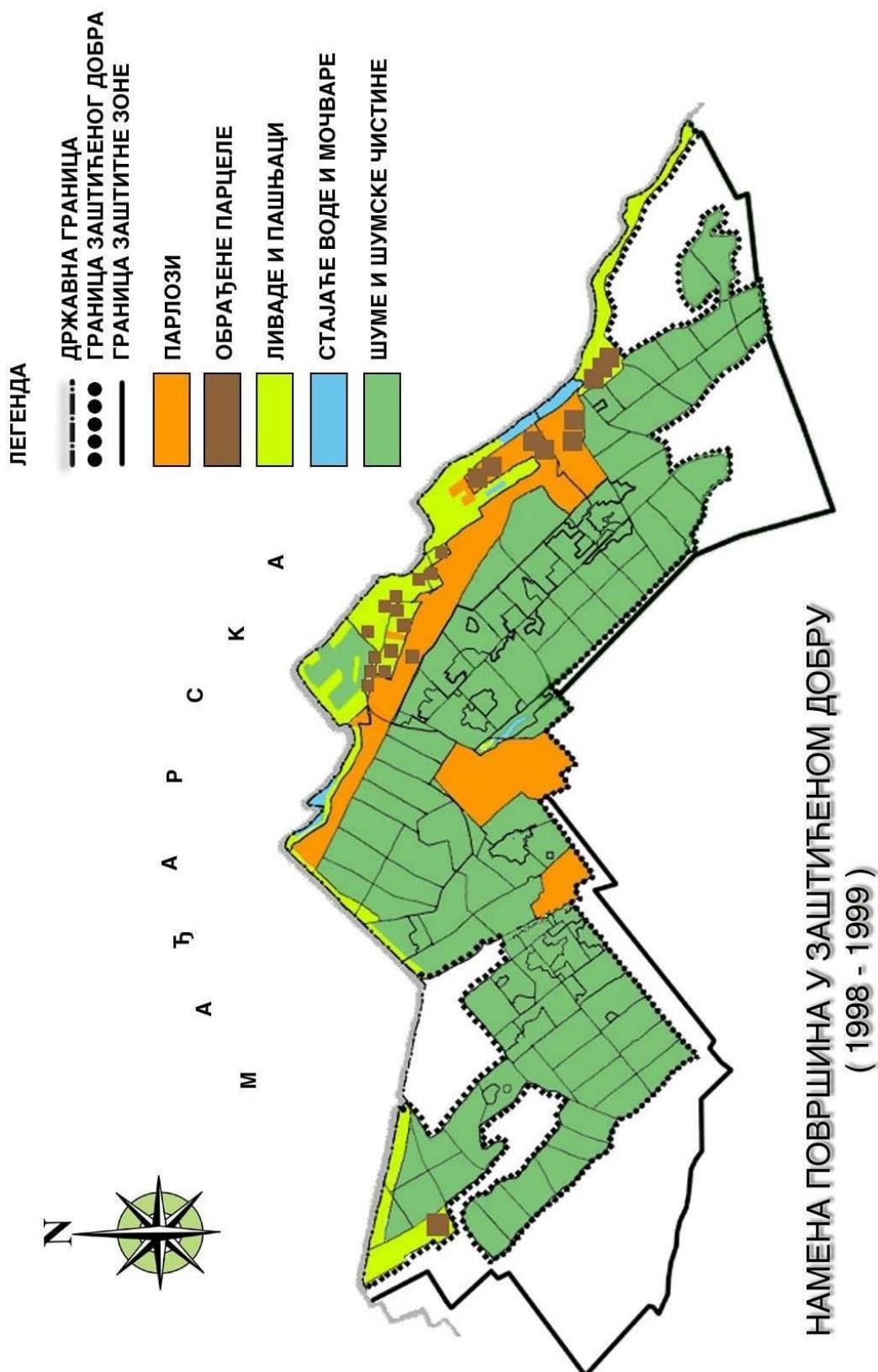

Karta br. 2 Raspored lokaliteta strogo zaštićenih i zaštićenih vrsta - Studija zaštite - Zavod za zaštitu prirode Srbije, RJ Novi Sad (2000.)

Karta br. 3 Raspored lokaliteta strogo zaštićenih i zaštićenih vrsta - monitoring podaci Upravljača

Karta br. 4 Намена површина (2000. год) Завод за заштиту природе Србије, РЈ Нови Сад – студија заштите

10. AKTIVNOSTI NA PROMOCIJI VREDNOSTI PIO "SUBOTIČKA PEŠČARA"

Prioritetni zadaci aktivnosti na promociji vrednosti PIO „Subotička peščara“ su sledeće:

- rad na promociji zaštićenih i strogo zaštićenih vrsta
- rad na promociji značaja očuvanja peščarskih i stepskih staništa
- rad na promociji očuvanja autohtone dendroflore
- rad na promociji ideje održivog korišćenja kroz ekstenziviranje poljoprivredne proizvodnje, razvoj organske proizvodnje ipovećanje površina pod pašnjacima
- postepeno prevođenje alohtonih šuma u autohtone vrsta u pašnjake i Poseban zadatak kada je u pitanju promocija prirodnih vrednosti Subotičke peščare predstavlja razbijanje predrasuda o šumskim ekosistemima kao jedinim „pravim“ predstavnicima prirode.

Devastacija šuma je globalni problem i uništavanje i seča šumskih ekosistema se, zbog istorijskih okolnosti i brojnih kampanja, u široj javnosti a priori percipira kao „štetna“ aktivnost. Iz istih razloga se i svako pošumljavanje a priori percipira kao „korisna“ aktivnost, bez obzira što su iz prištosti poznati brojni primeri negativnih posledica pošumljavanja alotonim vrstama u našem panonskom basenu.

Budući da se vrednost PIO „Subotička peščara“ zasniva upravo na raznovrsnosti prirodnih ekosistema koji se sastoje od specifičnog mozaika staništa, među kojima peščarske i stepske čistine igraju značajnu ulogu, osnovne, promotivne aktivnosti se moraju zasnovati upravo na približavanju ovih vrednosti široj javnosti, kako bi se istakao njihov značaj za očuvanje biodiverziteta. Isto se odnosi i na otvorene prostore, u kojima sada preovlađuju oranice a u cilju zaštite biodiverziteta ih treba prevesti u travnata staništa peščarskog i stepskog tipa, kao i revitalizacija vlažnih livada u dolini Kireša.

Načini realizovanja promotivnih aktivnosti su sledeća:

- Internet stranice posvećene prirodnom dobru na kojima će biti prikazane prirodne vrednosti, prateća dokumentacija, edukativni sadržaji (tekstovi, foto i video materijal), georeferencirani podaci i sl.
- Objavljanje štampanih i elektronskih publikacija posvećenih prirodnim vrednostima PIO „Subotička peščara“ (turističke mape, vodiči kroz prirodne vrednosti, itd)
- Izrada i realizovanje turističkih i edukativnih programa (posetilačke staze, eko kampovi, ornitološke ture)
- Izrada suvenira i drugih proragandnih materijala u cilju promocije zaštićenog područja.
- Izrada zaštitnog znaka zaštićenog područja
- Organizovanje stručnih skupova, seminara i konferencija posvećenih Subotičkoj peščari i njenim vrednostima
- Organizovanje manifestacija obeležavanja jubileja vezanih za zaštitu životne sredine i Subotičke peščare
- Koordinisano i organizovano predstavljanje u medijima
- Promocija kroz aktivnosti Vizitorskog centra Ludaš

11. STUDIJSKA (ISTRAŽIVAČKA), PROGRAMSKA, PLANSKA I PROJEKTNA DOKUMENTACIJA POTREBNA ZA SPROVOĐENJE CILJEVA I AKTIVNOSTI NA ZAŠТИTI, OČUVANJU I UNAPREĐENJU I ODRŽIVOM RAZVOJU PIO "SUBOTIČKA PEŠČARA"

Radi uređivanja uslova korišćenja područja i uređivanja odnosa sa sadašnjim i budućim korisnicima, a u skladu sa postavljenim zakonskim rešenjima doneće se sledeća programska i normativna akta:

- **Godišnji program upravljanja PIO "Subotička peščara"** koji se radi na bazi Plana upravljanja i predstavlja program njegove realizacije za datu godinu. Dinamika i potrebna sredstva za realizaciju iskazuju se svake godine u zavisnosti od tempa i mogućnosti realizacije.

Rok: 15. decembar prethodne godine.

- **Pravilnik o unutrašnjem redu i čuvarskoj službi Predela izuzetnih odlika „Subotička peščara“** („Službeni glasnik Republike Srbije“, broj 70/2014) je donet u skladu sa Zakonom o zaštiti prirode.

- Na osnovu člana 105-110 Zakona o naknadama za korišćenje javnih dobara („Službeni glasnik RS“, broj 95/18), člana 68. Zakona o zaštiti prirode („Službeni glasnik RS“ br. 36/09, 88/10, 91/10-ispr., 14/16 i 95/18-dr.zakon) člana 22. Zakona o javnim preduzećima („Službeni glasnik RS“, broj 15/16) Nadzorni odbora Javnog preduzeća „Palić-Ludaš“ na sednici održanoj 27.06.2019. godine, doneo je **Odluku o naknadama za korišćenje zaštićenog područja Predela izuzetnih odlika „Subotička peščara“**.

- **Priprema projekata i drugih posebnih programa i planova** (poljoprivreda, vodoprivreda, šumarstvo, turizam) prema dinamici i rokovima koji se utvrđuju godišnjim programima a detaljnije prikazanou poglavju 13.1.2.

- Program otkupa /zamene površina
- Plan korišćenja poljoprivrednog zemljišta u funkciji zaštite prirodnih vrednosti
- Pilot projekat alternativne poljoprivrede
- Program razvoja turističkih funkcija
- Pilot projekat jačanja autohtonih šumskih fragmenata
- Program utvrđivanja stanja vodnog resursa i Studija unapređenja stanja hidroresursa
- Projekat hidrotehničkih radova na unapređenju stanja vodnog resursa

Rok: prema godišnjim programima

- Imajući u vidu odredbu člana 13. Uredbe o zaštiti PIO "Subotička peščara" kojom se nalaže usaglašavanje planova i programa uređenja prostora, šumskih, lovnih, vodoprivrednih, poljoprivrednih i drugih osnova i programa unapređenja ribarstva i drugih programa koji obuhvataju zaštićeno područje sa Prostornim planom Republike Srbije i ovim Planom upravljanja i režimima zaštite, postoji obaveza usaglašavanja osnova i programa donetih od strane korisnika zemljišta, ribolovačkih udruženja i drugih. Isto važi i za urbanističke i vodoprivredne planove i osnove.

Rok: prema zakonskim propisima

Prostorni plan područja posebne namene „Subotičke pustare i jezera“ („Službeni list APV“, broj 10/2016) je donet.

12. SARADNJA SA LOKALNIM STANOVNIŠTVOM I DRUGIM VLASNICIMA I KORISNICIMA NEPOKRETNOSTI NA PODRUČJU PIO "SUBOTIČKA PEŠČARA"

Integracija lokalnog stanovništva u procese zaštite prirode je jedan od ključnih zadataka i predstavlja strateški cilj dobrog menadžmenta zaštićenim prirodnim dobrima.

Posebno treba raditi na tome da, uprkos striktnom konceptu zaštite prirode koja se iz operativnih razloga bazira na zabranama, lokalno stanovništvo prepozna svoj interes u procesu ostvarivanja zaštite prirode (npr. turistička valorizacija, brendiranje proizvoda organske proizvodnje, održivo korišćenje biomase).

Specifičnost PIO „Subotička peščara“ je njena blizina gradskim i prigradskim naseljima grada Subotice, pa se pod „lokalnim stanovništvom“ kao ciljnom grupom za saradnju na zaštiti prirode, pored malobrojnih domaćinstava/poljoprivrednih gazdinstava na samom zaštićenom području, mogu smatrati i stanovnici naselja u neposrednoj blizini zaštićenog područja, kao i stanovnici samog gradskog jezgra.

Od velike je važnosti da lokalno stanovništvo prepozna svoj interes u čuvanju prirodnih vrednosti i očuvanju „prirodnih predela“ kao deo mogućnosti svog razvoja u okruženju zaštićenog područja.

Imajući u vidu veliku površinu zaštitne zone i brojne korisnike na ovom području, Upravljач će težište rada morati stalno bazirati na kontaktu i saradnji. Prvo tokom planiranja aktivnosti pojedinih korisnika, radi pravovremenog usklađivanja sa propisanim režimima, a zatim i tokom realizacije aktivnosti.

Sa mesnim zajednicama, udruženjima građana i nevladinim organizacijama koje funkcionišu na području PIO „Subotička peščare“, sarađivaće se po potrebi i u određenim projektima sa ciljem uređivanja prostora i prezentacije prirodnih vrednosti područja.

- Informisanje lokalnog stanovništva o prirodnim vrednostima i merama koje se sprovode u cilju zaštite, mogućnostima razvoja
- Pružanje pomoći lokalnom stanovništvu u prelasku na delatnosti koje su u skladu sa zaštitom prirode područja
- Uključivanje lokalnog stanovništva u čuvanje prirode kroz mreže volontera čuvara prema modelu koji se realizuje u SRP „Ludaško jezero“. Nastavak saradnje sa neformalnom grupom građana „Volonteri čuvari SU RANGERS“
- Traženje pomoći u konkretnim akcijama u sprovođenju mera aktivne zaštite (seča podrasta alohtonih drveanstih vrsta, čišćenje od invazivnih vrsta, košenje)

Konkretnе aktivnosti usmerene ka saradnji sa lokalnim stanovnišvom će biti definisane Godišnjim programima.

13. DINAMIKA I SUBJEKTI REALIZACIJE PLANA UPRAVLJANJA PIO "SUBOTIČKA PEŠČARA"

Na osnovu okvira datog kroz dugoročne ciljeve i prioritetne mere upravljanje će sadržavati sledeće aktivnosti:

13.1. Opšte mere zaštite

Nadzor i praćenje stanja sprovođenja propisanih zabrana i kontrolisanje načina i obima korišćenja u dozvoljenim radnjama prema stepenima zaštite (implementacija režima i Uslova zaštite prirode) i sve ostale aktivnosti upravljanja zaštićenim područjem u skladu sa čl. 68 Zakona o zaštiti prirode. Mere zaštite/potrebne aktivnosti koje se odnose na ukupni prostor zaštićenog područja (ujednačavanje korišćenja, kordinacija korisnika, otkup površina, utvrđivanje stanja i optimiziranje režima voda).

13.2. Posebne mere zaštite

Organizacija i realizacija aktivnosti posebnih mera zaštite koje se odnose na određene lokalitete (revitalizacija, aktivna zaštita staništa i vrsta).

13.1.1. Opšte mere zaštite – propisani režimi

Sprovođenje aktivnosti upravljanja

Organizovanje i opremanje

Na osnovu stručne ospozobljenosti i opremljenosti upravljača (Javno preduzeće „Palić-Ludaš“) za obavljanje Uredbom stečenih obaveza u zaštiti, očuvanju i unapređenju zaštićenog područja PIO „Subotička peščara“ iz sadašnjeg aspekta ima ograničene mogućnosti optimalnog sprovođenja ciljeva zaštite.

Imajući u vidu da je Preduzeće upravljač na području SRP „Ludaško jezero“, SRP „Selevenjske pustare“, PIO „Subotička peščara“, PP „Palić“ i SP „Stabla hrasta lužnjaka na Paliću“ (ukupna površina upravljanja je cca 8,500 ha), sa malobrojnim kadrom, jasno je da će se u planskom periodu aktivnosti usmeravati na rešavanje ovog problema.

Rok: kontinuirano

Nosilac: Grad Subotica, nadležni Sekretarijat Pokrajine, nadležno Ministarstvo

Čuvanje i nadzor

Čuvanje i nadzor zaštićenog prirodnog dobra predstavlja kontinuirani zadatak koji se realizuje u smislu preventivne zaštite prirodnih vrednosti a u skladu sa čl. 109 i 110 Zakona o zaštiti prirode. Sprovodiće ga čuvarska služba u saradnji sa ostalim korisnicima prostora i u koordinaciji sa njihovim čuvarskim službama:

- JP „Vojvodinašume“, ŠG „Sombor“, Šumska uprava Subotica , lugarska i lovočuvarska služba
- USR „Šaran“, Palić, Tresetište – čuvarska služba
- Poljočuvarska služba opštine Subotica

Čuvarska služba će nadgledati sprovođenje režima zaštite, namenu i korišćenje površina svih korisnika prostora kao i posetilaca.

O svim promenama nastalim u PIO „Subotička peščara“ izveštavaće kontinuirano stručnu službu. Protiv izvršioca će se podnosi potrebne prijave. Upravljač će po potrebi podnosi krivične i prekršajne prijave, pozivati nadležne inspekcijske službe i izveštavati Pokrajinski zavod za zaštitu prirode Srbije.

U planskom periodu je neophodno povećati broj stručnih kadrova i obaviti odgovarajuću edukaciju postojećih i novih kadrova, u cilju odgovarajućeg čuvanja i nadzora prirodnih vrednosti područja Subotičke peščare, što će zavisiti od finansijskih mogućnosti u razvijanju novih funkcija i učešća šire zajednice.

Rok: kontinuirano

Nosilac: Upravljač, Grad Subotica, nadležni Sekretarijat Pokrajine, nadležno
Ministarstvo

Praćenje stanja

Poslove praćenja stanja sprovodiće delom čuvar zaštićenog područja a delom stručni saradnik nadležan za ovo zaštićeno područje.

Ustanovljena je posebna baza podataka i vodi se poseban nadzornički dnevnik, čiji se podaci kontinuirano unose u bazu podataka u okviru Sektora za zaštitu prirode JP „Palić- Ludaš”

Vodenje dokumentacije o zaštićenom dobru obavljaće takođe stručni saradnik Sektora.

Rok: kontinuirano

Nosilac: Upravljač

Obeležavanje

Obeležavanje PIO „Subotička peščara“ je u skladu sa Pravilnikom o obeležavanju zaštićenih prirodnih dobara („Sl. glasnik RS“, br. 30/92, 24/94 i 17/96). U planskom periodu se očekuju radovi na tekućem održavanju (zamena oštećenih delova).

Rok: kontinuirano

Nosilac: Upravljač

Dokumentaciono-informacioni sistem

Određena naučna i stručna literatura interdisciplinarnog karaktera, kao i radovi proistekli obradom rezultata dobijenih praćenjem stanja i monitoringom područja Subotičke peščare deponovani su kod upravljača. Njima se pridružuje katastar parcela područja, postojeće karte, prostorno-planska dokumenta i sl., što je osnova informaciono- dokumentacionog sistema u izradi.

U cilju realizacije programskih zadataka, ostvarivanje i obavljanje funkcija zaštite prirode i staranja o celom području neophodno je ustanovljavanje savremenog informacionog sistema, na čemu je upravljač i tokom proteklog petogodišnjeg perioda intenzivno radio. Planira se nastavak ovih radova.

U razvijanju informacionog sistema potrebno je обратити pažnju na sledeće elemente koje je potrebno uskladiti:

- kadrove
- opremu
- baze podataka
- postupke obrade i korišćenja
- komunikacione mediume

U tom cilju je potrebna stalna saradnja sa Pokrajinskim zavodom za zaštitu prirode Srbije. Ova pitanja će se rešavati objedinjeno za sva prirodna dobra severno-bačkog regiona o kojima se upravlja JP „Palić-Ludaš”

Rok: kontinuirano

Nosilac: Upravljač, Pokrajinski zavod za zaštitu prirode

Stručna saradnja

Administrativna, stručna i ekspertska saradnja odvijaće se sa svim institucijama iz sistema zaštite prirode, kao i naučnim i stručnim organizacijama koje se bave problematikama vezanim za realizaciju ciljeva zaštite u PIO „Subotička peščara“:

- Ministarstvima Republike Srbije nadležnim za pitanja zaštite životne sredine, poljoprivrede, vodoprivrede, urbanizma, nauke, prosvete i kulture;
- Pokrajinskim sekretarijatima nadležnim za životnu sredinu i održivi razvoj, poljoprivodu, vodoprivodu, urbanizam, nauku, prosvetu i kulturu
- Pokrajinskim zavodom za zaštitu prirode Srbije
- Gradskom upravom nadležnom za pitanja životne sredine, poljoprivodu, vodoprivodu, urbanizam, nauku, prosvetu i kulturu
- Građevinskim fakultetom u Subotici
- JVP „Vojvodinavode“
- Međuopštinski zavod za zaštitu spomenika kulture Subotica
- Gradske muzeje Subotice
- Nadležna institucija za urbanizam Subotice
- druge stručne i naučne institucije

Rok: kontinuirano

Nosilac: Upravljač

Planiranje i sprovođenje mera protivpožarne zaštite

Zaštita PIO „Subotička peščara“ od požara je bazirana na sprovođenju mera prevencije od širenja požara prilikom spaljivanja zaostale vegetacije na oranicama koje se nalaze u okvirupodručju. Budući da su pomenute aktivnosti sezonskog karaktera, čuvarska služba u tom periodu sprovodi pojačani nadzor, kontrolu i praćenje aktivnosti. Pored delovanja u vanrednim situacijama, upravljač kontinuirano obavlja aktivnosti u cilju sprovođenja mera protivpožarne zaštite u saradnji sa ostalim korisnicima prostora:

- realizuje se svakodnevno praćenje klimatskih uslova i stanja gorivog materijala u cilju procene tekuće opasnosti od pojave požara
- organizovano je osmatranje i obaveštavanje o pojavi požara tokom požarnih sezona
- na izuzetno ugroženim područjima, kao što su stari kompleksi bora ili velike površine pod travnatom vegetacijom, obavlja se svakodnevni nadzor
- lokaliteti izletišta se nalaze pod kontrolom upotrebe i loženja vatre
- tokom javnih skupova se distribuira propagandni materijal o opasnosti i ugroženosti staništa od požara
- zaštita od požara realizuje se u saradnji sa poljočuvarskom službom opštine Subotica i Šumskom upravom Subotica, kao i Vatrogasnom službom Ministarstva unutrašnjih poslova Subotice

Rok: kontinuirano

Nosilac: Upravljač, Poljočuvarska služba, Vatrogasna služba

Mere zaštite nepokretnih kulturnih dobara Međuopštinskog zavoda za zaštitu spomenika kulture Subotica

PIO „Subotička peščara“ ima određen broj nepokretnih kulturnih dobara, arheoloških nalazišta,.

Međuopštinski zavod za zaštitu spomenika kulture Subotica kao nadležna institucija propisala je Mere zaštite iz kojih se vide lokaliteti po katastarskim

parcelama i uslove zaštite koje na ovim lokalitetima treba sprovoditi (u prilogu Plana).

Rok: kontinuirano

Nosilac: Međuopštinski zavod za zaštitu spomenika kulture Subotica

Medunarodna saradnja

Područje ovog prirodnog dobra, koje se nalazi na 15 km od granice sa Republikom Mađarskom, je zajedno sa drugim prirodnim dobrima ovog regiona (Specijalni rezervat prirode „Selevenjske pustare“ i Predeo izuzetnih odlika

„Subotička peščara“) deo projekta budućeg zajedničkog prekograničnog zaštićenog prostora koji je pod nazivom “Köros-ér” (Rečica Kireš) zacrtanog ministarskim protokolom Republike Srbije i Republike Mađarske 1997. godine.

Jun 2004. godine potpisana je Sporazum o saradnji između Javnog preduzeća „Palić- Ludaš“ i Uprave Nacionalnog parka Kišunšag, upravljača zaštićenih područja prirode Mađarske u međurečju Tise i Dunava. Sporazumom je predviđena razmena iskustava, saznanja, informacija, stručnih ekipa i njime se podržava sistematska saradnja stručnjaka i čuvara prirode sa obe strane granice. Dana 20.12. 2013 potpisom na novom Sporazumu o saradnji u radu na zaštićenim područjima sa obe strane granice, nastavlja se dugogodišnji zajednički rad na zaštiti prirode. Takođe se podržava zajedničko nastupanje na pojedinim konkursima za projekte, naročito iz programa IPA i korišćenjem drugih mogućnosti koje se realizuju na zaštićenim područjima o kojima se staraju.

U odnosu na PIO „Subotička peščara“ to znači saradnju na:

- metodama upravljanja /gazdovanja vodenim i vlažnim područjima, peščarama, slatinama
- razvijanju i organizaciji budućeg zajedničkog prekograničnog prirodnog dobra
- rad na zajedničkim naučno-istraživačkim programima (npr. šafranjika, slepo kuće)
- usklađivanje aktivnosti čuvarskih službi koja se obavljaju uz granice; kontinuirana periodična zajednička služba sa obe strane granice.
- davanje podrške u prezentaciji eko turizma i zaštite prirode duž granice (kako preko sopstvenih projekata tako i učešćem u drugim projektima).

Godišnjim planovima će se određivati konkretni sadržaji saradnje za tekuću godinu.

Rok: kontinuirano

Nosilac: Upravljač

13.1.2. Opšte mere zaštite – mere zaštite ukupnog prostora PIO“Subotička pščara“

Mere zaštite/potrebne aktivnosti koje se odnose na ukupni prostor zaštićenog područja (ujednačavanje korišćenja- održivi vidovi, kordinacija korisnika, otkup površina)

- Program otkupa /zamene površina

Rok: 2030

Nosilac: Opština Subotica, Upravljač

- Izrada stručne podloge za projekat otkupa parcela u privatnom vlasništvu (katastarski podaci, kartografski, GPS merenja i kalkulacije)

Rok: 2027

Nosilac: Opština Subotica, Upravljač

- Plan korišćenja poljoprivrednog zemljišta u funkciji zaštite prirodnih vrednosti
Rok: prema godišnjim programima
Nosilac: Opština Subotica, Upravljač, Pokrajinski zavod za zaštitu prirode
- Program edukacije o alternativnim vidovima poljoprivrede u saradnji sa specijalističkim organizacijama i udruženjima
Rok: kontinualno
Nosilac: NVO, Upravljač
- Pilot projekat alternativne poljoprivrede
Rok: u skladu sa mogućnostima
Nosilac: NVO, Upravljač
- Program razvoja turističkih funkcija
Rok: 2024
Nosilac: Opština Subotica, Turistička organizacija Suborice, Upravljač
- Pilot projekat jačanja autohtonih šumskih fragmenata
Rok: 2022
Nosilac: Šumsko gazdinstvo "Sombor", Pokrajinski zavod za zaštitu prirode, Upravljač
- Program utvrđivanja stanja vodnog resursa i Studija unapređenja stanja hidroresursa
Rok: 2030
Nosilac: Opština Subotica, Građevinski fakultet, Pokrajinski zavod za zaštitu prirode, Upravljač
- Projekat hidrotehničkih radova na unapređenju stanja vodnog resursa
Rok: 2030
Nosilac: Opština Subotica, Građevinski fakultet, Upravljač

13.2. Posebne mere zaštite

Organizacija i realizacija aktivnosti realizacije posebnih mera zaštite koji se odnose na određene lokalitete (aktivna zaštita staništa i vrsta). Planiranje i realizacija ovih posebnih mera zaštite usklađivaće se sa daljim monitoringom prirodnih vrednosti u saradnji sa Pokrajinskim zavodom za zaštitu prirode.

Na osnovu dosadašnjih kartiranja i procena stanja posebno će biti stavljen akcenat na sledeće aktivnosti:

1. Čišćenje staništa strogo zaštićenih vrsta od alohtone drvenaste vegetacije
 - a) Otklanjanje postojećih stabala bagrema, kiselog drveta, koprivića, evroameričke topole
 - b) Dugoročno održavanje i seča izdanaka nepoželjne drvenaste vegetacijePrioritet je lokalitet Krčevine
2. Sprečavanje obrastanja bagrema na peščarskim i stepskim staništima zaštićenih vrsta na šumskom zemljištu.
 - a) Seča izdanaka posećenih stabalaPrioritet su staništa šafranjike
3. Sprečavanje obrastanja drvenaste vegetacije na peščarskim i stepskim staništima

заštićenih vrsta na šumskom zemljistu.

- a) Sprečavanje obrastanja čistina i seča izdanaka posečenih stabala
- Prioritet su staništa peščarskog karanfila i male sase
- 4. Revitalizacija stepskih i mezofilnih pašnjaka pašnjaka
 - a) Seča invazivnih i alohtonih drvenastih vrsta i tretiranje panjeva posečenih stabala selektivnim herbicidima
 - b) Seča izdanaka alohtonih vrsta
 - c) Povećavanje broja grla stoke mešovite strukture (ovce, goveda, koze, magarci) koja vrši ispašu na tom terenu
 - d) Obeležavanje lokacija za obore u kojima će boraviti stoka
 - e) Bušenje bunara na lokalitetima gde boravi stoka u skladu sa uslovima zaštite prirode
 - f) Reintrodukcija tekunice (*Spermophilus citellus*), za čiji je opstanak preduslov postojanje niske vegetacije
- 5. Poboljšanje hidroloških uslova u cilju povećanja broja lokaliteta na kojima se može revitalizovati stepski pašnjaci.

Rok: kontinuirano u skladu sa finansiranjem aktivnih mera zaštite

Nosilac: Upravljač, Pokrajinski zavod za zaštitu prirode

14. FINANSIJSKA SREDSTVA I MATERIJALNE PREPOSTAVKE ZA IZVRŠENJE POVERENIH POSLOVA UPRAVLJANJA PIO "SUBOTIČKA PEŠČARA"

U sadašnjem trenutku Zakonom o zaštiti prirode uređeno je da se sredstva za zaštitu i razvoj zaštićenih područja obezbeđuju iz budžeta (Republika Srbija, Autonomna pokrajina Vojvodina, lokalna samouprava – Grad Subotica), iz prihoda koji se ostvare vršenjem delatnosti Upravljača (kada postoji), od naknada za korišćenje zaštićenog područja i iz drugih izvora u skladu sa zakonom.

Svakodnevna praksa pokazuje da sistemski mnoga pitanja nisu jasno rešena i da postoji stalan nedostatak sredstava za realizaciju čak i osnovnih poslova u zaštiti dobra kao što su: redovan nadzor, praćenje stanja, aktivne mere zaštite, stručni kadar i oprema.

Polazeći od navedenih zakonskih rešenja i tekućeg stanja a imajući u vidu da je Planiom upravljanja, u skladu sa zakonskim okvirom i stanjem, planirana realizacija velikog broja zadataka i zakonskih obaveza, neophodno je stvoriti uslove da se sredstva obezbeđuju iz svih potencijalnih izvora.

U planskom periodu, Godišnjim programima upravljanja definisće se vrsta i obim zadataka, visina sredstava i način njihovog obezbeđivanja po sledećoj planiranoj strukturi. Planirana struktura odslikava sadašnji status Upravljača (2020. godina), njegove mogućnosti u obezbeđivanju sredstava za realizaciju ciljeva zaštite i razvoja područja.

Tabela 1. Planska struktura sredstava (vrsta i obim zadataka) i procentualni udeo sopstvenih i ostalih izvora finansiranja

	Programska celina	Sopstvena (naknade)	Budžet	Ostali
A.0	Čuvanje, održavanje i prezentacija zaštićenog područja			
A.1	Čuvarska služba	15	75	10
A.2	Održavanje zaštićenog područja	5	70	25
A.3	Prezentacija zaštićenog područja	10	50	40
B.0	Upravljanje posetiocima			
B.1	Izgradnja ulaznih stanica	50	50	-
B.2	Izgradnja centara za posetioce i edukativnih centara	20	40	40
B.3	Opremanje centara za posetioce i edukativnih centara	10	70	20
B.4	Štampanje materijala namenjenog posetiocima	70	-	30
V.0	Regulisanje imovinsko pravnih odnosa			
V.1	Nadoknada za uskraćivanje prava korišćenja	10	30	60
V.2	Naknada za nanetu štetu	10	20	70
G.0	Praćenje i unapređenje stanja zaštićenih područja			
G.1	Monitoring	15	50	35
G.2	Reintrodukcija i rekolonizacija	-	80	20
G.3	Rekultivacija	-	-	100
G.4	Revitalizacija i mere aktivne zaštite prirode	50	-	50
D.0	Uređenje prostora i održivo korišćenje prirodnih resursa			
D.1	Materijalni troškovi upravljača na izradi prostornih planova, plana preparcelacije i druge planske dokumentacije			
D.2	Projekti i radovi na uređenju prostora			
D.3	Projekti i programi u oblasti šumarstva			
D.4	Projekti i programi u oblasti lovstva			
D.5	Projekti i programi u oblasti ribarstva			
D.6	Projekti i programi u oblasti turizma			
D.7	Projekti i programi u oblasti poljoprivrede	-	100	-
D.8	Projekti i programi u oblasti upravljanja vodama	-	100	-
E.0	Ostali nekategorisani poslovi			
E.1	Protivpožarna zaštita (nabavka opreme, sredstava i dr.)	-	-	100
E.2	Saradnja sa nevladinim organizacijama	65	-	35

U narednim tabelama je prikaz očekivanih srestava iz budžetskih izvora planiranih na osnovu kretanja iz 2020. godine.

Tabela 2 FINANSIJSKI PLAN ZA 2021. GODINU
Tabela planiranih rashoda za zaštićeno područje PIO „Subotička peščara“

	Budžet RS	Sopstveni prihodi od obavljanja delatnosti	Budžet jedinice lokalne samouprave	Prihodi od naknada za korišćenje zaštićenog područja	Ukupno
A.1. Čuvarska služba	1.700.000,00	249.375,00	223.624,00	376.871,39	2.549.870,39
A.1.1. Bruto zarade čuvara	1.400.000,00	0,00	223.624,00	376.871,39	2.000.495,39
A.1.2. Ostali troškovi čuvarske službe (npr. gorivo, registracije automobila, uniforma, gumene čizme, gume za terensko vozilo, rančevi za čuvare i drugo)	300.000,00	249.375,00	0,00	0,00	549.375,00
A.1.3. Nabavke sredstava rada (terensko vozilo)	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
A.2. Održavanje zaštićenog područja	374.400,00	514.284,07	992.022,00	105.149,24	1.985.855,31
A.2.1. Bruto zarade ostalog osoblja zaposlenog kod upravljača na poslovima upravljanja zaštićenim područjem i materijalni troškovi njihovog rada (izrada dokumenata, programa, projekata, saradnja sa stanovništvom, institucijama i dr.)	80.000,00	390.684,07	992.022,00	105.149,24	1.567.855,31
A.2.2. Obeležavanje zaštićenog područja	54.400,00	13.600,00	0,00	0,00	68.000,00
A.2.3. Upravljanje otpadom	240.000,00	60.000,00	0,00	0,00	300.000,00
A.2.4. Održavanje postojećeg mobilijara	0,00	50.000,00	0,00	0,00	50.000,00
A.3. Prezentacija zaštićenog područja	137.160,00	338.290,00	315.750,00	94.000,00	885.200,00
A.3.1. Štampanje promotivnog materijala	80.000,00	130.000,00	0,00	0,00	210.000,00
A.3.2. Medijsko predstavljanje (izrada video i audio materijala)	0,00	50.000,00	0,00	0,00	50.000,00
A.3.3. Zasnivanje i uspostavljanje baze podataka (GIS i dr.)	32.160,00	8.040,00	0,00	0,00	40.200,00
A.3.4. Materijalni troškovi u vezi razvoja naučnih, obrazovnih i kulturnih funkcija zaštićenog područja	0,00	95.250,00	315.750,00	94.000,00	505.000,00
A.3.5. Brendiranje - ustanovljavanje zaštitnog znaka područja	25.000,00	5.000,00	0,00	0,00	30.000,00

A.3.6. Stalno medijsko prikazivanje, internet prezentacija preduzeća	0,00	50.000,00	0,00	0,00	50.000,00
Ukupno A.0	2.211.560,00	1.101.949,07	1.531.396,00	576.020,63	5.420.925,70
B.1. Izgradnja ulaznih stanica	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
B.2. Kupovina i uređenje salaša za smeštaj i boravak i prezentaciju zaštićenog područja	1.000.000,00	200.000,00	0,00	0,00	1.200.000,00
B.3. Štampanje materijala namenjenog posetiocima	130.000,00	50.000,00	0,00	0,00	180.000,00
Ukupno B.0	1.130.000,00	250.000,00	0,00	0,00	1.380.000,00
V.1. Nadoknada za uskraćivanje prava korišćenja	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
V.2. Naknada za nanetu štetu	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
Ukupno V.0	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
G.1. Monitoring	150.000,00	100.000,00	0,00	50.000,00	300.000,00
G.2. Reintrodukcija i rekolonizacija	80.000,00	20.000,00	0,00	0,00	100.000,00
G.3. Rekultivacija	0,00	50.000,00	0,00	0,00	50.000,00
G.4. Revitalizacija i mere aktivne zaštite prirode	480.000,00	520.000,00	0,00	0,00	1.000.000,00
Ukupno G.0	710.000,00	690.000,00	0,00	50.000,00	1.450.000,00
D.1. Materijalni troškovi upravljača na izradi prostornih planova, plana preparcelacije i druge planske dokumentacije	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
D.2. Projekti i radovi na uređenju prostora (izrada i postavljanje mobilijara i dr.)	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
D.3. Projekti i programi u oblasti šumarstva	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
D.4. Projekti i programi u oblasti lovstva	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
D.5. Projekti i programi u oblasti ribarstva	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
D.6. Projekti i programi u oblasti turizma	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
D.7. Projekti i programi u oblasti poljoprivrede	0,00	0,00	500.000,00	0,00	500.000,00
D.8. Projekti i programi u oblasti upravljanja vodama	0,00	0,00	200.000,00	0,00	200.000,00
Ukupno D.0	0,00	0,00	700.000,00	0,00	700.000,00
E.1. Protivpožarna zaštita (nabavka opreme, sredstava i dr.)	0,00	25.000,00	0,00	0,00	25.000,00
E.2. Saradnja sa nevladinim organizacijama	0,00	50.000,00	0,00	100.000,00	150.000,00
Ukupno E.0	0,00	75.000,00	0,00	100.000,00	175.000,00
Ukupno planirani rashodi	4.051.560,00	2.116.949,07	2.231.396,00	726.020,63	9.125.925,70

Tabela 3 FINANSIJSKI PLAN ZA 2022. GODINU
Tabela planiranih rashoda za zaštićeno područje PIO „Subotička peščara“

	Budžet RS	Sopstveni prihodi od obavljanja delatnosti	Budžet jedinice lokalne samouprave	Prihodi od naknada za korišćenje zaštićenog područja	Ukupno
A.1. Čuvarska služba	1.700.000,00	249.375,00	223.624,00	376.871,39	2.549.870,39
A.1.1. Bruto zarade čuvara	1.400.000,00	0,00	223.624,00	376.871,39	2.000.495,39
A.1.2. Ostali troškovi čuvarske službe (npr. gorivo, registracije automobila, uniforma, gumene čizme, gume za terensko vozilo, rancjevi za čuvare i drugo)	300.000,00	249.375,00	0,00	0,00	549.375,00
A.1.3. Nabavke sredstava rada (terensko vozilo)	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
A.2. Održavanje zaštićenog područja	374.400,00	514.284,07	992.022,00	105.149,24	1.985.855,31
A.2.1. Bruto zarade ostalog osoblja zaposlenog kod upravljača na poslovima upravljanja zaštićenim područjem i materijalni troškovi njihovog rada (izrada dokumenata, programa, projekata, saradnja sa stanovništвом, institucijama i dr.)	80.000,00	390.684,07	992.022,00	105.149,24	1.567.855,31
A.2.2. Obeležavanje zaštićenog područja	54.400,00	13.600,00	0,00	0,00	68.000,00
A.2.3. Upravljanje otpadom	240.000,00	60.000,00	0,00	0,00	300.000,00
A.2.4. Održavanje postojećeg mobilijara	0,00	50.000,00	0,00	0,00	50.000,00
A.3. Prezentacija zaštićenog područja	112.160,00	333.290,00	315.750,00	94.000,00	855.200,00
A.3.1. Štampanje promotivnog materijala	80.000,00	130.000,00	0,00	0,00	210.000,00
A.3.2. Medijsko predstavljanje (izrada video i audio materijala)	0,00	50.000,00	0,00	0,00	50.000,00
A.3.3. Zasnivanje i uspostavljanje baze podataka (GIS i dr.)	32.160,00	8.040,00	0,00	0,00	40.200,00
A.3.4. Materijalni troškovi u vezi razvoja naučnih, obrazovnih i kulturnih funkcija zaštićenog područja	0,00	95.250,00	315.750,00	94.000,00	505.000,00
A.3.5. Brendiranje - ustanavljanje zaštitnog znaka područja	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
A.3.6. Stalno medijsko prikazivanje, internet prezentacija preduzeća	0,00	50.000,00	0,00	0,00	50.000,00
Ukupno A.0	2.186.560,00	1.096.949,07	1.531.396,00	576.020,63	5.390.925,70

B.1. Izgradnja ulaznih stanica	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
B.2. Izgradnja centara za posetioce i edukativnih centara	500.000,00	200.000,00	0,00	0,00	700.000,00
B.3. Štampanje materijala namenjenog posetiocima	130.000,00	50.000,00	0,00	0,00	180.000,00
Ukupno B.0	630.000,00	250.000,00	0,00	0,00	880.000,00
V.1. Nadoknada za uskraćivanje prava korišćenja	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
V.2. Naknada za nanetu štetu	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
Ukupno V.0	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
G.1. Monitoring	150.000,00	100.000,00	0,00	50.000,00	300.000,00
G.2. Reintrodukcija i rekolonizacija	80.000,00	20.000,00	0,00	0,00	100.000,00
G.3. Rekultivacija	0,00	50.000,00	0,00	0,00	50.000,00
G.4. Revitalizacija i mere aktivne zaštite prirode	480.000,00	520.000,00	0,00	0,00	1.000.000,00
Ukupno G.0	710.000,00	690.000,00	0,00	50.000,00	1.450.000,00
D.1. Materijalni troškovi upravljača na izradi prostornih planova, plana preparcelacije i druge planske dokumentacije	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
D.2. Projekti i radovi na uređenju prostora (izrada i postavljanje mobilijara i dr.)	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
D.3. Projekti i programi u oblasti šumarstva	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
D.4. Projekti i programi u oblasti lovstva	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
D.5. Projekti i programi u oblasti ribarstva	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
D.6. Projekti i programi u oblasti turizma	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
D.7. Projekti i programi u oblasti poljoprivrede	0,00	0,00	500.000,00	0,00	500.000,00
D.8. Projekti i programi u oblasti upravljanja vodama	0,00	0,00	200.000,00	0,00	200.000,00
Ukupno D.0	0,00	0,00	700.000,00	0,00	700.000,00
E.1. Protivpožarna zaštita (nabavka opreme, sredstava i dr.)	0,00	25.000,00	0,00	0,00	25.000,00
E.2. Saradnja sa nevladinim organizacijama	0,00	50.000,00	0,00	100.000,00	150.000,00
Ukupno E.0	0,00	75.000,00	0,00	100.000,00	175.000,00
Ukupno planirani rashodi	3.526.560,00	2.111.949,07	2.231.396,00	726.020,63	8.595.925,70

Tabela 4 FINANSIJSKI PLAN ZA 2023. GODINU
Tabela planiranih rashoda za zaštićeno područje PIO „Subotička peščara“

	Budžet RS	Sopstveni prihodi od obavljanja delatnosti	Budžet jedinice lokalne samouprave	Prihodi od naknada za korišćenje zaštićenog područja	Ukupno
A.1. Čuvarska služba	1.700.000,00	249.375,00	223.624,00	376.871,39	2.549.870,39
A.1.1. Bruto zarade čuvara	1.400.000,00	0,00	223.624,00	376.871,39	2.000.495,39
A.1.2. Ostali troškovi čuvarske službe (npr. gorivo, registracije automobila, uniforma, gumene čizme, gume za terensko vozilo, rancjevi za čuvare i drugo)	300.000,00	249.375,00	0,00	0,00	549.375,00
A.1.3. Nabavke sredstava rada (terensko vozilo)	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
A.2. Održavanje zaštićenog područja	620.000,00	584.684,07	992.022,00	105.149,24	2.301.855,31
A.2.1. Bruto zarade ostalog osoblja zaposlenog kod upravljača na poslovima upravljanja zaštićenim područjem i materijalni troškovi njihovog rada (izrada dokumenata, programa, projekata, saradnja sa stanovništвом, institucijama i dr.)	80.000,00	390.684,07	992.022,00	105.149,24	1.567.855,31
A.2.2. Obeležavanje zaštićenog područja	300.000,00	84.000,00	0,00	0,00	384.000,00
A.2.3. Upravljanje otpadom	240.000,00	60.000,00	0,00	0,00	300.000,00
A.2.4. Održavanje postojećeg mobilijara	0,00	50.000,00	0,00	0,00	50.000,00
A.3. Prezentacija zaštićenog područja	112.160,00	333.290,00	315.750,00	94.000,00	855.200,00
A.3.1. Štampanje promotivnog materijala	80.000,00	130.000,00	0,00	0,00	210.000,00
A.3.2. Medijsko predstavljanje (izrada video i audio materijala)	0,00	50.000,00	0,00	0,00	50.000,00
A.3.3. Zasnivanje i uspostavljanje baze podataka (GIS i dr.)	32.160,00	8.040,00	0,00	0,00	40.200,00
A.3.4. Materijalni troškovi u vezi razvoja naučnih, obrazovnih i kulturnih funkcija zaštićenog područja	0,00	95.250,00	315.750,00	94.000,00	505.000,00
A.3.5. Brendiranje - ustanovljavanje zaštitnog znaka područja	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
A.3.6. Stalno medijsko prikazivanje, internet prezentacija preduzeća	0,00	50.000,00	0,00	0,00	50.000,00
Ukupno A.0	2.432.160,00	1.167.349,07	1.531.396,00	576.020,63	5.706.925,70

B.1. Izgradnja ulaznih stanica	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
B.2. Opremanje centara za posetioce i edukativnih centara	100.000,00	100.000,00	0,00	0,00	200.000,00
B.3. Štampanje materijala namenjenog posetiocima	130.000,00	50.000,00	0,00	0,00	180.000,00
Ukupno B.0	230.000,00	150.000,00	0,00	0,00	380.000,00
V.1. Nadoknada za uskraćivanje prava korišćenja	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
V.2. Naknada za nanetu štetu	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
Ukupno V.0	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
G.1. Monitoring	150.000,00	100.000,00	0,00	50.000,00	300.000,00
G.2. Reintrodukcija i rekolonizacija	80.000,00	20.000,00	0,00	0,00	100.000,00
G.3. Rekultivacija	0,00	50.000,00	0,00	0,00	50.000,00
G.4. Revitalizacija i mere aktivne zaštite prirode	480.000,00	520.000,00	0,00	0,00	1.000.000,00
Ukupno G.0	710.000,00	690.000,00	0,00	50.000,00	1.450.000,00
D.1. Materijalni troškovi upravljača na izradi prostornih planova, plana preparcelacije i druge planske dokumentacije	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
D.2. Projekti i radovi na uređenju prostora (izrada i postavljanje mobilijara i dr.)	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
D.3. Projekti i programi u oblasti šumarstva	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
D.4. Projekti i programi u oblasti lovstva	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
D.5. Projekti i programi u oblasti ribarstva	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
D.6. Projekti i programi u oblasti turizma	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
D.7. Projekti i programi u oblasti poljoprivrede	0,00	0,00	500.000,00	0,00	500.000,00
D.8. Projekti i programi u oblasti upravljanja vodama	0,00	0,00	200.000,00	0,00	200.000,00
Ukupno D.0	0,00	0,00	700.000,00	0,00	700.000,00
E.1. Protivpožarna zaštita (nabavka opreme, sredstava i dr.)	0,00	25.000,00	0,00	0,00	25.000,00
E.2. Saradnja sa nevladinim organizacijama	0,00	50.000,00	0,00	100.000,00	150.000,00
Ukupno E.0	0,00	75.000,00	0,00	100.000,00	175.000,00
Ukupno planirani rashodi	3.372.160,00	2.082.349,07	2.231.396,00	726.020,63	8.411.925,70

Tabela 5 FINANSIJSKI PLAN ZA 2024. GODINU
Tabela planiranih rashoda za zaštićeno područje PIO „Subotička peščara“

	Budžet RS	Sopstveni prihodi od obavljanja delatnosti	Budžet jedinice lokalne samouprave	Prihodi od naknada za korišćenje zaštićenog područja	Ukupno
A.1. Čuvarska služba	1.700.000,00	249.375,00	223.624,00	376.871,39	2.549.870,39
A.1.1. Bruto zarade čuvara	1.400.000,00	0,00	223.624,00	376.871,39	2.000.495,39
A.1.2. Ostali troškovi čuvarske službe (npr. gorivo, registracije automobila, uniforma, gumene čizme, gume za terensko vozilo, rancjevi za čuvare i drugo)	300.000,00	249.375,00	0,00	0,00	549.375,00
A.1.3. Nabavke sredstava rada (terensko vozilo)	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
A.2. Održavanje zaštićenog područja	374.400,00	514.284,07	992.022,00	105.149,24	1.985.855,31
A.2.1. Bruto zarade ostalog osoblja zaposlenog kod upravljača na poslovima upravljanja zaštićenim područjem i materijalni troškovi njihovog rada (izrada dokumenata, programa, projekata, saradnja sa stanovništвом, institucijama i dr.)	80.000,00	390.684,07	992.022,00	105.149,24	1.567.855,31
A.2.2. Obeležavanje zaštićenog područja	54.400,00	13.600,00	0,00	0,00	68.000,00
A.2.3. Upravljanje otpadom	240.000,00	60.000,00	0,00	0,00	300.000,00
A.2.4. Održavanje postojećeg mobilijara	0,00	50.000,00	0,00	0,00	50.000,00
A.3. Prezentacija zaštićenog područja	112.160,00	333.290,00	315.750,00	94.000,00	855.200,00
A.3.1. Štampanje promotivnog materijala	80.000,00	130.000,00	0,00	0,00	210.000,00
A.3.2. Medijsko predstavljanje (izrada video i audio materijala)	0,00	50.000,00	0,00	0,00	50.000,00
A.3.3. Zasnivanje i uspostavljanje baze podataka (GIS i dr.)	32.160,00	8.040,00	0,00	0,00	40.200,00
A.3.4. Materijalni troškovi u vezi razvoja naučnih, obrazovnih i kulturnih funkcija zaštićenog područja	0,00	95.250,00	315.750,00	94.000,00	505.000,00
A.3.5. Brendiranje - ustanovljavanje zaštitnog znaka područja	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
A.3.6. Stalno medijsko prikazivanje, internet prezentacija preduzeća	0,00	50.000,00	0,00	0,00	50.000,00
Ukupno A.0	2.186.560,00	1.096.949,07	1.531.396,00	576.020,63	5.390.925,70

B.1. Izgradnja ulaznih stanica	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
B.2. Opremanje centara za posetioce i edukativnih centara	100.000,00	100.000,00	0,00	0,00	200.000,00
B.3. Štampanje materijala namenjenog posetiocima	130.000,00	50.000,00	0,00	0,00	180.000,00
Ukupno B.0	230.000,00	150.000,00	0,00	0,00	380.000,00
V.1. Nadoknada za uskraćivanje prava korišćenja	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
V.2. Naknada za nanetu štetu	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
Ukupno V.0	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
G.1. Monitoring	150.000,00	100.000,00	0,00	50.000,00	300.000,00
G.2. Reintrodukcija i rekolonizacija	80.000,00	20.000,00	0,00	0,00	100.000,00
G.3. Rekultivacija	0,00	50.000,00	0,00	0,00	50.000,00
G.4. Revitalizacija i mere aktivne zaštite prirode	480.000,00	520.000,00	0,00	0,00	1.000.000,00
Ukupno G.0	710.000,00	690.000,00	0,00	50.000,00	1.450.000,00
D.1. Materijalni troškovi upravljača na izradi prostornih planova, plana preparcelacije i druge planske dokumentacije	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
D.2. Projekti i radovi na uređenju prostora (izrada i postavljanje mobilijara i dr.)	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
D.3. Projekti i programi u oblasti šumarstva	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
D.4. Projekti i programi u oblasti lovstva	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
D.5. Projekti i programi u oblasti ribarstva	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
D.6. Projekti i programi u oblasti turizma	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
D.7. Projekti i programi u oblasti poljoprivrede	0,00	0,00	500.000,00	0,00	500.000,00
D.8. Projekti i programi u oblasti upravljanja vodama	0,00	0,00	200.000,00	0,00	200.000,00
Ukupno D.0	0,00	0,00	700.000,00	0,00	700.000,00
E.1. Protivpožarna zaštita (nabavka opreme, sredstava i dr.)	0,00	25.000,00	0,00	0,00	25.000,00
E.2. Saradnja sa nevladinim organizacijama	0,00	50.000,00	0,00	100.000,00	150.000,00
Ukupno E.0	0,00	75.000,00	0,00	100.000,00	175.000,00
Ukupno planirani rashodi	3.126.560,00	2.011.949,07	2.231.396,00	726.020,63	8.095.925,70

Tabela 6 FINANSIJSKI PLAN ZA 2025. GODINU
Tabela planiranih rashoda za zaštićeno područje PIO „Subotička peščara“

	Budžet RS	Sopstveni prihodi od obavljanja delatnosti	Budžet jedinice lokalne samouprave	Prihodi od naknada za korišćenje zaštićenog područja	Ukupno
A.1. Čuvarska služba	1.700.000,00	249.375,00	223.624,00	376.871,39	2.549.870,39
A.1.1. Bruto zarade čuvara	1.400.000,00	0,00	223.624,00	376.871,39	2.000.495,39
A.1.2. Ostali troškovi čuvarske službe (npr. gorivo, registracije automobila, uniforma, gumene čizme, gume za terensko vozilo, rancjevi za čuvare i drugo)	300.000,00	249.375,00	0,00	0,00	549.375,00
A.1.3. Nabavke sredstava rada (terensko vozilo)	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
A.2. Održavanje zaštićenog područja	374.400,00	514.284,07	992.022,00	105.149,24	1.985.855,31
A.2.1. Bruto zarade ostalog osoblja zaposlenog kod upravljača na poslovima upravljanja zaštićenim područjem i materijalni troškovi njihovog rada (izrada dokumenata, programa, projekata, saradnja sa stanovništвом, institucijama i dr.)	80.000,00	390.684,07	992.022,00	105.149,24	1.567.855,31
A.2.2. Obeležavanje zaštićenog područja	54.400,00	13.600,00	0,00	0,00	68.000,00
A.2.3. Upravljanje otpadom	240.000,00	60.000,00	0,00	0,00	300.000,00
A.2.4. Održavanje postojećeg mobilijara	0,00	50.000,00	0,00	0,00	50.000,00
A.3. Prezentacija zaštićenog područja	112.160,00	333.290,00	315.750,00	94.000,00	855.200,00
A.3.1. Štampanje promotivnog materijala	80.000,00	130.000,00	0,00	0,00	210.000,00
A.3.2. Medijsko predstavljanje (izrada video i audio materijala)	0,00	50.000,00	0,00	0,00	50.000,00
A.3.3. Zasnivanje i uspostavljanje baze podataka (GIS i dr.)	32.160,00	8.040,00	0,00	0,00	40.200,00
A.3.4. Materijalni troškovi u vezi razvoja naučnih, obrazovnih i kulturnih funkcija zaštićenog područja	0,00	95.250,00	315.750,00	94.000,00	505.000,00
A.3.5. Brendiranje - ustanovljavanje zaštitnog znaka područja	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
A.3.6. Stalno medijsko prikazivanje, internet prezentacija preduzeća	0,00	50.000,00	0,00	0,00	50.000,00
Ukupno A.0	2.186.560,00	1.096.949,07	1.531.396,00	576.020,63	5.390.925,70

B.1. Izgradnja ulaznih stanica	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
B.2. Opremanje centara za posetioce i edukativnih centara	100.000,00	100.000,00	0,00	0,00	200.000,00
B.3. Štampanje materijala namenjenog posetiocima	130.000,00	50.000,00	0,00	0,00	180.000,00
B.4. Izgradnja štala za govede	400.000,00	100.000,00	0,00	0,00	500.000,00
Ukupno B.0	630.000,00	250.000,00	0,00	0,00	880.000,00
V.1. Nadoknada za uskraćivanje prava korišćenja	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
V.2. Naknada za nanetu štetu	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
Ukupno V.0	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
G.1. Monitoring	150.000,00	100.000,00	0,00	50.000,00	300.000,00
G.2. Reintrodukcija i rekolonizacija	80.000,00	20.000,00	0,00	0,00	100.000,00
G.3. Rekultivacija	0,00	50.000,00	0,00	0,00	50.000,00
G.4. Revitalizacija i mere aktivne zaštite prirode	480.000,00	520.000,00	0,00	0,00	1.000.000,00
Ukupno G.0	710.000,00	690.000,00	0,00	50.000,00	1.450.000,00
D.1. Materijalni troškovi upravljača na izradi prostornih planova, plana preparcelacije i druge planske dokumentacije	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
D.2. Projekti i radovi na uređenju prostora (izrada i postavljanje mobilijara i dr.)	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
D.3. Projekti i programi u oblasti šumarstva	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
D.4. Projekti i programi u oblasti lovstva	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
D.5. Projekti i programi u oblasti ribarstva	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
D.6. Projekti i programi u oblasti turizma	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
D.7. Projekti i programi u oblasti poljoprivrede	0,00	0,00	500.000,00	0,00	500.000,00
D.8. Projekti i programi u oblasti upravljanja vodama	0,00	0,00	200.000,00	0,00	200.000,00
Ukupno D.0	0,00	0,00	700.000,00	0,00	700.000,00
E.1. Protivpožarna zaštita (nabavka opreme, sredstava i dr.)	0,00	25.000,00	0,00	0,00	25.000,00
E.2. Saradnja sa nevladinim organizacijama	0,00	50.000,00	0,00	100.000,00	150.000,00
Ukupno E.0	0,00	75.000,00	0,00	100.000,00	175.000,00
Ukupno planirani rashodi	3.526.560,00	2.111.949,07	2.231.396,00	726.020,63	8.595.925,70

Tabela 7 FINANSIJSKI PLAN ZA 2026. GODINU
Tabela planiranih rashoda za zaštićeno područje PIO „Subotička peščara“

	Budžet RS	Sopstveni prihodi od obavljanja delatnosti	Budžet jedinice lokalne samouprave	Prihodi od naknada za korišćenje zaštićenog područja	Ukupno
A.1. Čuvarska služba	1.700.000,00	249.375,00	223.624,00	376.871,39	2.549.870,39
A.1.1. Bruto zarade čuvara	1.400.000,00	0,00	223.624,00	376.871,39	2.000.495,39
A.1.2. Ostali troškovi čuvarske službe (npr. gorivo, registracije automobila, uniforma, gumene čizme, gume za terensko vozilo, rancjevi za čuvare i drugo)	300.000,00	249.375,00	0,00	0,00	549.375,00
A.1.3. Nabavke sredstava rada (terensko vozilo)	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
A.2. Održavanje zaštićenog područja	374.400,00	614.284,07	992.022,00	105.149,24	2.085.855,31
A.2.1. Bruto zarade ostalog osoblja zaposlenog kod upravljača na poslovima upravljanja zaštićenim područjem i materijalni troškovi njihovog rada (izrada dokumenata, programa, projekata, saradnja sa stanovništвом, institucijama i dr.)	80.000,00	390.684,07	992.022,00	105.149,24	1.567.855,31
A.2.2. Obeležavanje zaštićenog područja	54.400,00	13.600,00	0,00	0,00	68.000,00
A.2.3. Upravljanje otpadom	240.000,00	60.000,00	0,00	0,00	300.000,00
A.2.4. Održavanje postojećeg mobilijara	0,00	150.000,00	0,00	0,00	150.000,00
A.3. Prezentacija zaštićenog područja	112.160,00	333.290,00	315.750,00	94.000,00	855.200,00
A.3.1. Štampanje promotivnog materijala	80.000,00	130.000,00	0,00	0,00	210.000,00
A.3.2. Medijsko predstavljanje (izrada video i audio materijala)	0,00	50.000,00	0,00	0,00	50.000,00
A.3.3. Zasnivanje i uspostavljanje baze podataka (GIS i dr.)	32.160,00	8.040,00	0,00	0,00	40.200,00
A.3.4. Materijalni troškovi u vezi razvoja naučnih, obrazovnih i kulturnih funkcija zaštićenog područja	0,00	95.250,00	315.750,00	94.000,00	505.000,00
A.3.5. Brendiranje - ustanovljavanje zaštitnog znaka područja	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
A.3.6. Stalno medijsko prikazivanje, internet prezentacija preduzeća	0,00	50.000,00	0,00	0,00	50.000,00
Ukupno A.0	2.186.560,00	1.196.949,07	1.531.396,00	576.020,63	5.490.925,70

B.1. Izgradnja ulaznih stanica	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
B.2. Opremanje centara za posetioce i edukativnih centara	100.000,00	100.000,00	0,00	0,00	200.000,00
B.3. Štampanje materijala namenjenog posetiocima	130.000,00	50.000,00	0,00	0,00	180.000,00
Ukupno B.0	230.000,00	150.000,00	0,00	0,00	380.000,00
V.1. Nadoknada za uskraćivanje prava korišćenja	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
V.2. Naknada za nanetu štetu	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
Ukupno V.0	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
G.1. Monitoring	150.000,00	100.000,00	0,00	50.000,00	300.000,00
G.2. Reintrodukcija i rekolonizacija	80.000,00	20.000,00	0,00	0,00	100.000,00
G.3. Rekultivacija	0,00	50.000,00	0,00	0,00	50.000,00
G.4. Revitalizacija i mere aktivne zaštite prirode	480.000,00	520.000,00	0,00	0,00	1.000.000,00
Ukupno G.0	710.000,00	690.000,00	0,00	50.000,00	1.450.000,00
D.1. Materijalni troškovi upravljača na izradi prostornih planova, plana preparcelacije i druge planske dokumentacije	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
D.2. Projekti i radovi na uređenju prostora (izrada i postavljanje mobilijara i dr.)	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
D.3. Projekti i programi u oblasti šumarstva	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
D.4. Projekti i programi u oblasti lovstva	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
D.5. Projekti i programi u oblasti ribarstva	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
D.6. Projekti i programi u oblasti turizma	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
D.7. Projekti i programi u oblasti poljoprivrede	0,00	0,00	500.000,00	0,00	500.000,00
D.8. Projekti i programi u oblasti upravljanja vodama	0,00	0,00	200.000,00	0,00	200.000,00
Ukupno D.0	0,00	0,00	700.000,00	0,00	700.000,00
E.1. Protivpožarna zaštita (nabavka opreme, sredstava i dr.)	0,00	25.000,00	0,00	0,00	25.000,00
E.2. Saradnja sa nevladinim organizacijama	0,00	50.000,00	0,00	100.000,00	150.000,00
Ukupno E.0	0,00	75.000,00	0,00	100.000,00	175.000,00
Ukupno planirani rashodi	3.126.560,00	2.111.949,07	2.231.396,00	726.020,63	8.195.925,70

Tabela 8 FINANSIJSKI PLAN ZA 2027. GODINU
Tabela planiranih rashoda za zaštićeno područje PIO „Subotička peščara“

	Budžet RS	Sopstveni prihodi od obavljanja delatnosti	Budžet jedinice lokalne samouprave	Prihodi od naknada za korišćenje zaštićenog područja	Ukupno
A.1. Čuvarska služba	2.729.120,00	506.655,00	223.624,00	376.871,39	3.836.270,39
A.1.1. Bruto zarade čuvara	1.400.000,00	0,00	223.624,00	376.871,39	2.000.495,39
A.1.2. Ostali troškovi čuvarske službe (npr. gorivo, registracije automobila, uniforma, gumene čizme, gume za terensko vozilo, rancjevi za čuvare i drugo)	300.000,00	249.375,00	0,00	0,00	549.375,00
A.1.3. Nabavke sredstava rada (terensko vozilo)	1.029.120,00	257.280,00	0,00	0,00	1.286.400,00
A.2. Održavanje zaštićenog područja	374.400,00	614.284,07	992.022,00	105.149,24	2.085.855,31
A.2.1. Bruto zarade ostalog osoblja zaposlenog kod upravljača na poslovima upravljanja zaštićenim područjem i materijalni troškovi njihovog rada (izrada dokumenata, programa, projekata, saradnja sa stanovništвом, institucijama i dr.)	80.000,00	390.684,07	992.022,00	105.149,24	1.567.855,31
A.2.2. Obeležavanje zaštićenog područja	54.400,00	13.600,00	0,00	0,00	68.000,00
A.2.3. Upravljanje otpadom	240.000,00	60.000,00	0,00	0,00	300.000,00
A.2.4. Održavanje postojećeg mobilijara	0,00	150.000,00	0,00	0,00	150.000,00
A.3. Prezentacija zaštićenog područja	112.160,00	333.290,00	315.750,00	94.000,00	855.200,00
A.3.1. Štampanje promotivnog materijala	80.000,00	130.000,00	0,00	0,00	210.000,00
A.3.2. Medijsko predstavljanje (izrada video i audio materijala)	0,00	50.000,00	0,00	0,00	50.000,00
A.3.3. Zasnivanje i uspostavljanje baze podataka (GIS i dr.)	32.160,00	8.040,00	0,00	0,00	40.200,00
A.3.4. Materijalni troškovi u vezi razvoja naučnih, obrazovnih i kulturnih funkcija zaštićenog područja	0,00	95.250,00	315.750,00	94.000,00	505.000,00
A.3.5. Brendiranje - ustanovljavanje zaštitnog znaka područja	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
A.3.6. Stalno medijsko prikazivanje, internet prezentacija preduzeća	0,00	50.000,00	0,00	0,00	50.000,00
Ukupno A.0	3.215.680,00	1.454.229,07	1.531.396,00	576.020,63	6.777.325,70

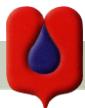

B.1. Izgradnja ulaznih stanica	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
B.2. Opremanje centara za posetioce i edukativnih centara	100.000,00	100.000,00	0,00	0,00	200.000,00
B.3. Štampanje materijala namenjenog posetiocima	130.000,00	50.000,00	0,00	0,00	180.000,00
Ukupno B.0	230.000,00	150.000,00	0,00	0,00	380.000,00
V.1. Nadoknada za uskraćivanje prava korišćenja	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
V.2. Naknada za nanetu štetu	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
Ukupno V.0	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
G.1. Monitoring	150.000,00	100.000,00	0,00	50.000,00	300.000,00
G.2. Reintrodukcija i rekolonizacija	80.000,00	20.000,00	0,00	0,00	100.000,00
G.3. Rekultivacija	0,00	50.000,00	0,00	0,00	50.000,00
G.4. Revitalizacija i mere aktivne zaštite prirode	480.000,00	520.000,00	0,00	0,00	1.000.000,00
Ukupno G.0	710.000,00	690.000,00	0,00	50.000,00	1.450.000,00
D.1. Materijalni troškovi upravljača na izradi prostornih planova, plana preparcelacije i druge planske dokumentacije	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
D.2. Projekti i radovi na uređenju prostora (izrada i postavljanje mobilijara i dr.)	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
D.3. Projekti i programi u oblasti šumarstva	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
D.4. Projekti i programi u oblasti lovstva	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
D.5. Projekti i programi u oblasti ribarstva	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
D.6. Projekti i programi u oblasti turizma	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
D.7. Projekti i programi u oblasti poljoprivrede	0,00	0,00	500.000,00	0,00	500.000,00
D.8. Projekti i programi u oblasti upravljanja vodama	0,00	0,00	200.000,00	0,00	200.000,00
Ukupno D.0	0,00	0,00	700.000,00	0,00	700.000,00
E.1. Protivpožarna zaštita (nabavka opreme, sredstava i dr.)	0,00	25.000,00	0,00	0,00	25.000,00
E.2. Saradnja sa nevladinim organizacijama	0,00	50.000,00	0,00	100.000,00	150.000,00
Ukupno E.0	0,00	75.000,00	0,00	100.000,00	175.000,00
Ukupno planirani rashodi	4.155.680,00	2.369.229,07	2.231.396,00	726.020,63	9.482.325,70

Tabela 9 FINANSIJSKI PLAN ZA 2028. GODINU
Tabela planiranih rashoda za zaštićeno područje PIO „Subotička peščara“

	Budžet RS	Sopstveni prihodi od obavljanja delatnosti	Budžet jedinice lokalne samouprave	Prihodi od naknada za korišćenje zaštićenog područja	Ukupno
A.1. Čuvarska služba	1.700.000,00	249.375,00	223.624,00	376.871,39	2.549.870,39
A.1.1. Bruto zarade čuvara	1.400.000,00	0,00	223.624,00	376.871,39	2.000.495,39
A.1.2. Ostali troškovi čuvarske službe (npr. gorivo, registracije automobila, uniforma, gumene čizme, gume za terensko vozilo, rancjevi za čuvare i drugo)	300.000,00	249.375,00	0,00	0,00	549.375,00
A.1.3. Nabavke sredstava rada (terensko vozilo)	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
A.2. Održavanje zaštićenog područja	374.400,00	614.284,07	992.022,00	105.149,24	2.085.855,31
A.2.1. Bruto zarade ostalog osoblja zaposlenog kod upravljača na poslovima upravljanja zaštićenim područjem i materijalni troškovi njihovog rada (izrada dokumenata, programa, projekata, saradnja sa stanovništвом, institucijama i dr.)	80.000,00	390.684,07	992.022,00	105.149,24	1.567.855,31
A.2.2. Obeležavanje zaštićenog područja	54.400,00	13.600,00	0,00	0,00	68.000,00
A.2.3. Upravljanje otpadom	240.000,00	60.000,00	0,00	0,00	300.000,00
A.2.4. Održavanje postojećeg mobilijara	0,00	150.000,00	0,00	0,00	150.000,00
A.3. Prezentacija zaštićenog područja	112.160,00	333.290,00	315.750,00	94.000,00	855.200,00
A.3.1. Štampanje promotivnog materijala	80.000,00	130.000,00	0,00	0,00	210.000,00
A.3.2. Medijsko predstavljanje (izrada video i audio materijala)	0,00	50.000,00	0,00	0,00	50.000,00
A.3.3. Zasnivanje i uspostavljanje baze podataka (GIS i dr.)	32.160,00	8.040,00	0,00	0,00	40.200,00
A.3.4. Materijalni troškovi u vezi razvoja naučnih, obrazovnih i kulturnih funkcija zaštićenog područja	0,00	95.250,00	315.750,00	94.000,00	505.000,00
A.3.5. Brendiranje - ustanovljavanje zaštitnog znaka područja	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
A.3.6. Stalno medijsko prikazivanje, internet prezentacija preduzeća	0,00	50.000,00	0,00	0,00	50.000,00
Ukupno A.0	2.186.560,00	1.196.949,07	1.531.396,00	576.020,63	5.490.925,70

B.1. Izgradnja ulaznih stanica	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
B.2. Opremanje centara za posetioce i edukativnih centara	100.000,00	100.000,00	0,00	0,00	200.000,00
B.3. Štampanje materijala namenjenog posetiocima	130.000,00	50.000,00	0,00	0,00	180.000,00
Ukupno B.0	230.000,00	150.000,00	0,00	0,00	380.000,00
V.1. Nadoknada za uskraćivanje prava korišćenja	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
V.2. Naknada za nanetu štetu	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
Ukupno V.0	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
G.1. Monitoring	150.000,00	100.000,00	0,00	50.000,00	300.000,00
G.2. Reintrodukcija i rekolonizacija	80.000,00	20.000,00	0,00	0,00	100.000,00
G.3. Rekultivacija	0,00	50.000,00	0,00	0,00	50.000,00
G.4. Revitalizacija i mere aktivne zaštite prirode	480.000,00	520.000,00	0,00	0,00	1.000.000,00
Ukupno G.0	710.000,00	690.000,00	0,00	50.000,00	1.450.000,00
D.1. Materijalni troškovi upravljača na izradi prostornih planova, plana preparcelacije i druge planske dokumentacije	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
D.2. Projekti i radovi na uređenju prostora (izrada i postavljanje mobilijara i dr.)	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
D.3. Projekti i programi u oblasti šumarstva	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
D.4. Projekti i programi u oblasti lovstva	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
D.5. Projekti i programi u oblasti ribarstva	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
D.6. Projekti i programi u oblasti turizma	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
D.7. Projekti i programi u oblasti poljoprivrede	0,00	0,00	500.000,00	0,00	500.000,00
D.8. Projekti i programi u oblasti upravljanja vodama	0,00	0,00	200.000,00	0,00	200.000,00
Ukupno D.0	0,00	0,00	700.000,00	0,00	700.000,00
E.1. Protivpožarna zaštita (nabavka opreme, sredstava i dr.)	0,00	25.000,00	0,00	0,00	25.000,00
E.2. Saradnja sa nevladinim organizacijama	0,00	50.000,00	0,00	100.000,00	150.000,00
Ukupno E.0	0,00	75.000,00	0,00	100.000,00	175.000,00
Ukupno planirani rashodi	3.126.560,00	2.111.949,07	2.231.396,00	726.020,63	8.195.925,70

Tabela 10 FINANSIJSKI PLAN ZA 2029. GODINU
Tabela planiranih rashoda za zaštićeno područje PIO „Subotička peščara“

	Budžet RS	Sopstveni prihodi od obavljanja delatnosti	Budžet jedinice lokalne samouprave	Prihodi od naknada za korišćenje zaštićenog područja	Ukupno
A.1. Čuvarska služba	1.700.000,00	249.375,00	223.624,00	376.871,39	2.549.870,39
A.1.1. Bruto zarade čuvara	1.400.000,00	0,00	223.624,00	376.871,39	2.000.495,39
A.1.2. Ostali troškovi čuvarske službe (npr. gorivo, registracije automobila, uniforma, gumene čizme, gume za terensko vozilo, rancjevi za čuvare i drugo)	300.000,00	249.375,00	0,00	0,00	549.375,00
A.1.3. Nabavke sredstava rada (terensko vozilo)	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
A.2. Održavanje zaštićenog područja	374.400,00	614.284,07	992.022,00	105.149,24	2.085.855,31
A.2.1. Bruto zarade ostalog osoblja zaposlenog kod upravljača na poslovima upravljanja zaštićenim područjem i materijalni troškovi njihovog rada (izrada dokumenata, programa, projekata, saradnja sa stanovništвом, institucijama i dr.)	80.000,00	390.684,07	992.022,00	105.149,24	1.567.855,31
A.2.2. Obeležavanje zaštićenog područja	54.400,00	13.600,00	0,00	0,00	68.000,00
A.2.3. Upravljanje otpadom	240.000,00	60.000,00	0,00	0,00	300.000,00
A.2.4. Održavanje postojećeg mobilijara	0,00	150.000,00	0,00	0,00	150.000,00
A.3. Prezentacija zaštićenog područja	112.160,00	333.290,00	315.750,00	94.000,00	855.200,00
A.3.1. Štampanje promotivnog materijala	80.000,00	130.000,00	0,00	0,00	210.000,00
A.3.2. Medijsko predstavljanje (izrada video i audio materijala)	0,00	50.000,00	0,00	0,00	50.000,00
A.3.3. Zasnivanje i uspostavljanje baze podataka (GIS i dr.)	32.160,00	8.040,00	0,00	0,00	40.200,00
A.3.4. Materijalni troškovi u vezi razvoja naučnih, obrazovnih i kulturnih funkcija zaštićenog područja	0,00	95.250,00	315.750,00	94.000,00	505.000,00
A.3.5. Brendiranje - ustanovljavanje zaštitnog znaka područja	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
A.3.6. Stalno medijsko prikazivanje, internet prezentacija preduzeća	0,00	50.000,00	0,00	0,00	50.000,00
Ukupno A.0	2.186.560,00	1.196.949,07	1.531.396,00	576.020,63	5.490.925,70

B.1. Izgradnja ulaznih stanica	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
B.2. Opremanje centara za posetioce i edukativnih centara	100.000,00	100.000,00	0,00	0,00	200.000,00
B.3. Štampanje materijala namenjenog posetiocima	130.000,00	50.000,00	0,00	0,00	180.000,00
Ukupno B.0	230.000,00	150.000,00	0,00	0,00	380.000,00
V.1. Nadoknada za uskraćivanje prava korišćenja	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
V.2. Naknada za nanetu štetu	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
Ukupno V.0	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
G.1. Monitoring	150.000,00	100.000,00	0,00	50.000,00	300.000,00
G.2. Reintrodukcija i rekolonizacija	80.000,00	20.000,00	0,00	0,00	100.000,00
G.3. Rekultivacija	0,00	50.000,00	0,00	0,00	50.000,00
G.4. Revitalizacija i mere aktivne zaštite prirode	480.000,00	520.000,00	0,00	0,00	1.000.000,00
Ukupno G.0	710.000,00	690.000,00	0,00	50.000,00	1.450.000,00
D.1. Materijalni troškovi upravljača na izradi prostornih planova, plana preparcelacije i druge planske dokumentacije	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
D.2. Projekti i radovi na uređenju prostora (izrada i postavljanje mobilijara i dr.)	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
D.3. Projekti i programi u oblasti šumarstva	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
D.4. Projekti i programi u oblasti lovstva	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
D.5. Projekti i programi u oblasti ribarstva	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
D.6. Projekti i programi u oblasti turizma	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
D.7. Projekti i programi u oblasti poljoprivrede	0,00	0,00	500.000,00	0,00	500.000,00
D.8. Projekti i programi u oblasti upravljanja vodama	0,00	0,00	200.000,00	0,00	200.000,00
Ukupno D.0	0,00	0,00	700.000,00	0,00	700.000,00
E.1. Protivpožarna zaštita (nabavka opreme, sredstava i dr.)	0,00	25.000,00	0,00	0,00	25.000,00
E.2. Saradnja sa nevladinim organizacijama	0,00	50.000,00	0,00	100.000,00	150.000,00
Ukupno E.0	0,00	75.000,00	0,00	100.000,00	175.000,00
Ukupno planirani rashodi	3.126.560,00	2.111.949,07	2.231.396,00	726.020,63	8.195.925,70

Tabela 11 FINANSIJSKI PLAN ZA 2030. GODINU
Tabela planiranih rashoda za zaštićeno područje PIO „Subotička peščara“

	Budžet RS	Sopstveni prihodi od obavljanja delatnosti	Budžet jedinice lokalne samouprave	Prihodi od naknada za korišćenje zaštićenog područja	Ukupno
A.1. Čuvarska služba	1.700.000,00	249.375,00	223.624,00	376.871,39	2.549.870,39
A.1.1. Bruto zarade čuvara	1.400.000,00	0,00	223.624,00	376.871,39	2.000.495,39
A.1.2. Ostali troškovi čuvarske službe (npr. gorivo, registracije automobila, uniforma, gumene čizme, gume za terensko vozilo, rancjevi za čuvare i drugo)	300.000,00	249.375,00	0,00	0,00	549.375,00
A.1.3. Nabavke sredstava rada (terensko vozilo)	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
A.2. Održavanje zaštićenog područja	374.400,00	614.284,07	992.022,00	105.149,24	2.085.855,31
A.2.1. Bruto zarade ostalog osoblja zaposlenog kod upravljača na poslovima upravljanja zaštićenim područjem i materijalni troškovi njihovog rada (izrada dokumenata, programa, projekata, saradnja sa stanovništвом, institucijama i dr.)	80.000,00	390.684,07	992.022,00	105.149,24	1.567.855,31
A.2.2. Obeležavanje zaštićenog područja	54.400,00	13.600,00	0,00	0,00	68.000,00
A.2.3. Upravljanje otpadom	240.000,00	60.000,00	0,00	0,00	300.000,00
A.2.4. Održavanje postojećeg mobilijara	0,00	150.000,00	0,00	0,00	150.000,00
A.3. Prezentacija zaštićenog područja	112.160,00	333.290,00	315.750,00	94.000,00	855.200,00
A.3.1. Štampanje promotivnog materijala	80.000,00	130.000,00	0,00	0,00	210.000,00
A.3.2. Medijsko predstavljanje (izrada video i audio materijala)	0,00	50.000,00	0,00	0,00	50.000,00
A.3.3. Zasnivanje i uspostavljanje baze podataka (GIS i dr.)	32.160,00	8.040,00	0,00	0,00	40.200,00
A.3.4. Materijalni troškovi u vezi razvoja naučnih, obrazovnih i kulturnih funkcija zaštićenog područja	0,00	95.250,00	315.750,00	94.000,00	505.000,00
A.3.5. Brendiranje - ustanovljavanje zaštitnog znaka područja	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
A.3.6. Stalno medijsko prikazivanje, internet prezentacija preduzeća	0,00	50.000,00	0,00	0,00	50.000,00
Ukupno A.0	2.186.560,00	1.196.949,07	1.531.396,00	576.020,63	5.490.925,70

B.1. Izgradnja ulaznih stanica	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
B.2. Opremanje centara za posetioce i edukativnih centara	100.000,00	100.000,00	0,00	0,00	200.000,00
B.3. Štampanje materijala namenjenog posetiocima	130.000,00	50.000,00	0,00	0,00	180.000,00
Ukupno B.0	230.000,00	150.000,00	0,00	0,00	380.000,00
V.1. Nadoknada za uskraćivanje prava korišćenja	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
V.2. Naknada za nanetu štetu	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
Ukupno V.0	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
G.1. Monitoring	150.000,00	100.000,00	0,00	50.000,00	300.000,00
G.2. Reintrodukcija i rekolonizacija	80.000,00	20.000,00	0,00	0,00	100.000,00
G.3. Rekultivacija	0,00	50.000,00	0,00	0,00	50.000,00
G.4. Revitalizacija i mere aktivne zaštite prirode	480.000,00	520.000,00	0,00	0,00	1.000.000,00
Ukupno G.0	710.000,00	690.000,00	0,00	50.000,00	1.450.000,00
D.1. Materijalni troškovi upravljača na izradi prostornih planova, plana preparcelacije i druge planske dokumentacije	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
D.2. Projekti i radovi na uređenju prostora (izrada i postavljanje mobilijara i dr.)	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
D.3. Projekti i programi u oblasti šumarstva	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
D.4. Projekti i programi u oblasti lovstva	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
D.5. Projekti i programi u oblasti ribarstva	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
D.6. Projekti i programi u oblasti turizma	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
D.7. Projekti i programi u oblasti poljoprivrede	0,00	0,00	500.000,00	0,00	500.000,00
D.8. Projekti i programi u oblasti upravljanja vodama	0,00	0,00	200.000,00	0,00	200.000,00
Ukupno D.0	0,00	0,00	700.000,00	0,00	700.000,00
E.1. Protivpožarna zaštita (nabavka opreme, sredstava i dr.)	0,00	25.000,00	0,00	0,00	25.000,00
E.2. Saradnja sa nevladinim organizacijama	0,00	50.000,00	0,00	100.000,00	150.000,00
Ukupno E.0	0,00	75.000,00	0,00	100.000,00	175.000,00
Ukupno planirani rashodi	3.126.560,00	2.111.949,07	2.231.396,00	726.020,63	8.195.925,70

Iz prikazanog se vidi da je planirano finasiranje iz dva budžetska izvora (opština i nadležno Ministarstvo). Kao izvor sopstvenog finansiranja realizovaće se ubiranje naknada za korišćenje zaštićenog područja u skladu sa Zakonom o naknadama za korišćenje jarnih dobara („Sl. glasnik RS“, br. 95/2018, 49/2019 i 86/2019 – usklađeni din. izn.), takođe, obezbediće se sopstveni prihodi od obavljanja delatnosti.

Ostali izvori (konkursi kod fondacija, EU IPA konkursi i sl.) nisu konkretni i biće planirani u godišnjim programima kada budu aktuelni tokom perioda važenja Plana.

Iz tabele se vidi da se u skladu sa dosadašnjom praksom od Ministarstva preko konkursa potražuju sredstva za aktivnosti vezane za osnovne poslove čuvanja zaštićenog prirodnog dobra:

- Čuvanje i nadzor
- Obeležavanje i održavanje oznaka granice
- Oprema
- Podaci o zaštićenom području
- Prezentacija područja

Iz opštinskog budžeta su uobičajeno finansirani posebni projekti kao npr. suzbijanje invazivnih vrsta, promocija područja i sl..

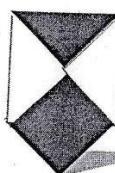
15. PRILOZI

МЕЂУОПШТИНСКИ ЗАВОД ЗА ЗАŠТИТУ СПОМЕНИКА КУЛТУРЕ СУБОТИЦА: ПОДАЦИ О НЕПОКРЕТНИМ КУЛТУРНИМ ДОБРИМА И ЕVIDЕНТИРАНИМ ДОБРИМА ПОД ПРЕХОДНОМ ЗАŠТИТОМ НА ПРОСТОРУ ПРЕДЕЛА ИЗУЗЕТНИХ ОДЛИКА "СУБОТИЧКА ПЕŠЧАРА"

План управљања ПРЕДЕЛА ИЗУЗЕТНИХ ОДЛИКА "СУБОТИЧКА ПЕШЧАРА" за период 2021-2030

МЕЂУОПШТИНСКИ ЗАВОД ЗА ЗАШТИТУ СПОМЕНИКА КУЛТУРЕ СУБОТИЦА
МЕДУОПĆИНСКИ ЗАВОД ЗА ЗАŠТИTU SPOMENIKA KULTURE SUBOTICA
KÖZSÉGKÖZI MÜEMLÉKVÉDELMI INTÉZET SZABADKA

24.000 СУБОТИЦА

ТРГ СЛОБОДЕ 1/3

ТЕЛ. 024/556-901, 557-606

ПИБ : 100838736

МАТ.БР. : 08137455

www.heritage-su.org.yu

Тек. Рачун : 840-302664-56

ШИФ. ДЕЛ. : 00092522

E-MAIL:mzzksu@eunet.yu

Број : 467-2/19
Датум : 24.09.2010.

467

27. 09.

10

ПГТ-Ковин

390

Предмет:

Достављање података о евидентираним добрима под претходном заштитном на простору Предела изузетних одлика „Суботичка пешчара“

За допуну Плана управљања Предела изузетних одлика „Суботичка Пешчара“ дајемо следеће податке:

У мерама заштите непокретних културних добара за потребе просторног плана општине Суботице урађене децембра 2004. године евидентирани су салаши, старе школе, и крајпуташи.

1. У мерама смо доставили списак најатрактивнијих салаша, са предлогом да се од њих изабере барем један и претвори у салашарски музеј, или да му се да нека нова функцију.
2. Све крајпуташе треба оставити на оригиналном месту, у извornом облику, са изворним натписом, а приликом обнове могу се користити и савремени материјали са уписом тутора обнове.

У заштићеном природном добру следећи **објекти** имају документовану вредност:

1. Салаш, 4. јула бр.123
2. Амбар на саоницама, .4. јула бр.165
3. Шумарска кућа, Чавол, бр.177
4. Салаш, Хајдуково бр.121
5. Стара школа, Хајдуково бр.137
6. Стара школа са јаблановима,Хајдуково
7. Салаш Тумбас, Хајдуково бр.175

Карјупатши у Суботичкој пешчари :

1. Пастирски крст, крст Хајагаш Иштвана и Туро Руже, Мајшански пут
2. Крст Зеди Арпада ,Чордашки пут
3. Крст Сабо Боджара, Радоновачка пустара
4. Крст Хаверда ,Радоновачка пустара

У прилогу вам достављамо фотографије карту са евидентираним салашима и школама.

Достављено:

1. Подносиоцу захтева
2. Документацији
3. Архиви завода

Директор Завода :

Геза Ваш

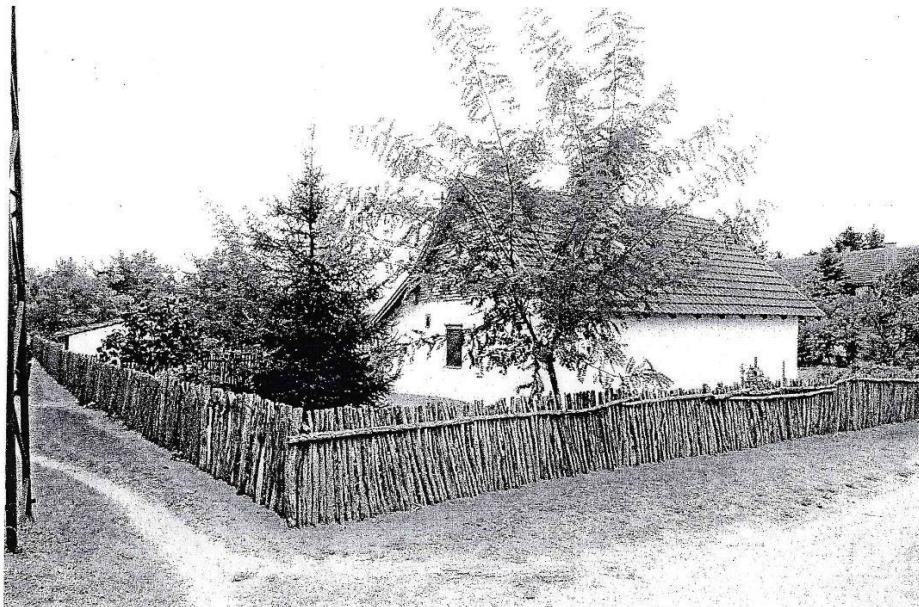

Јавно предузеће "Палић-Лудаш"

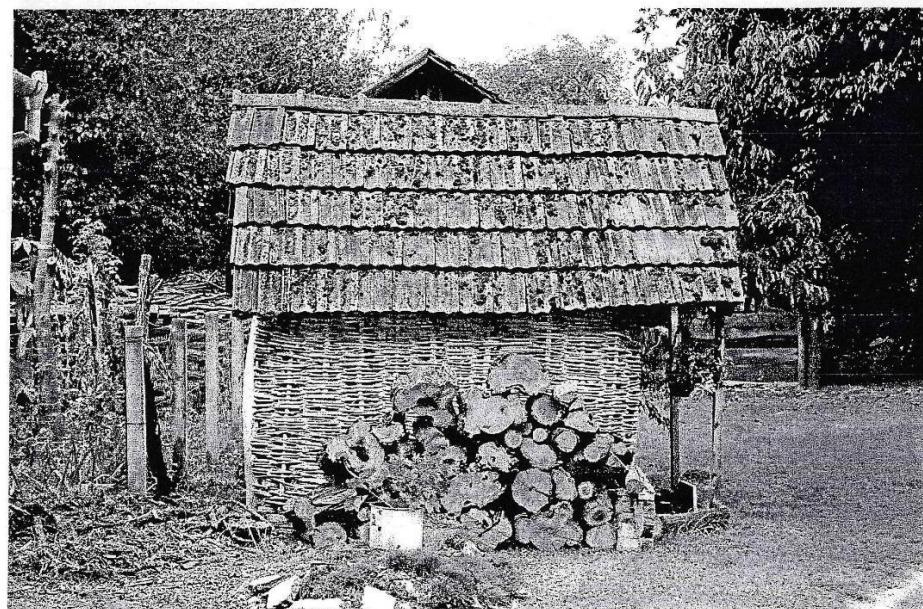

65

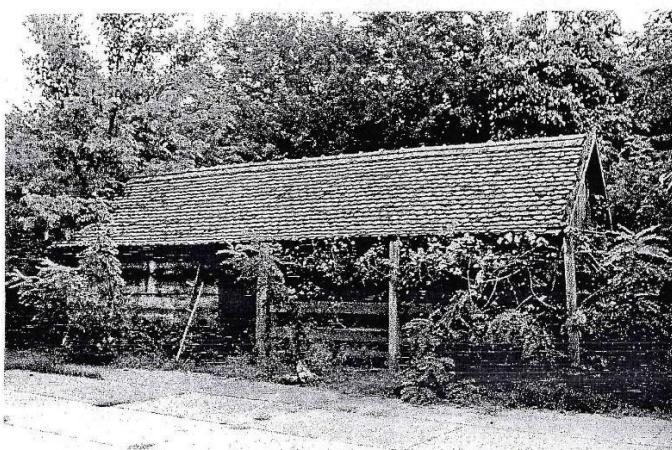
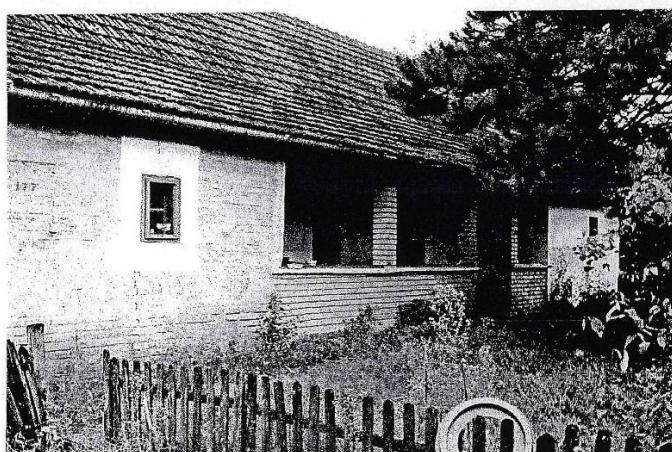
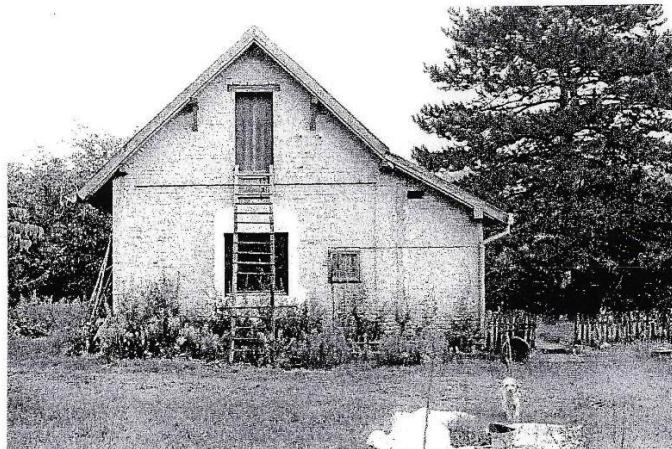
1. Салаш, 4. Јула бр. 123

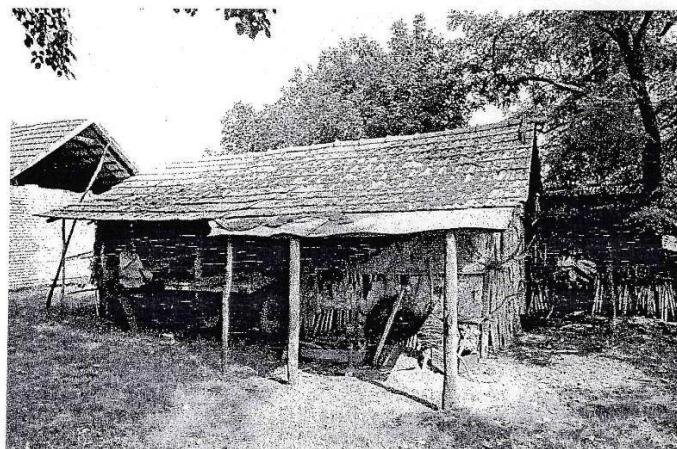
2. Амбар на саоницама, 4. Јула бр.165

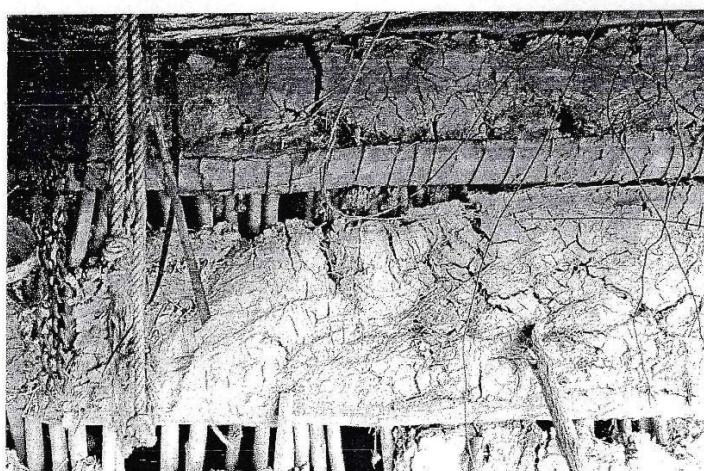
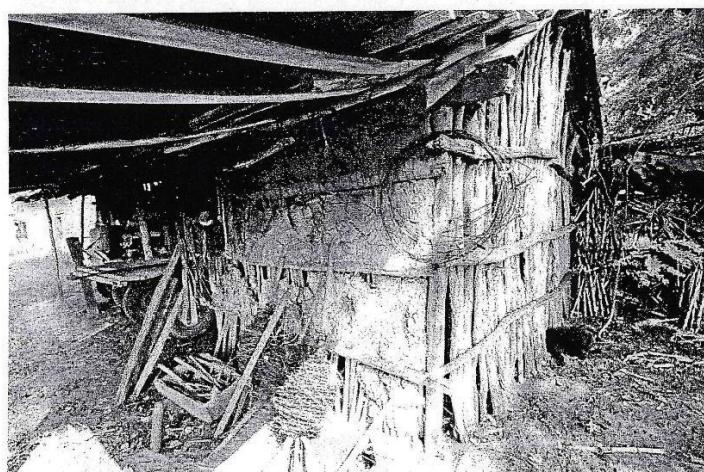
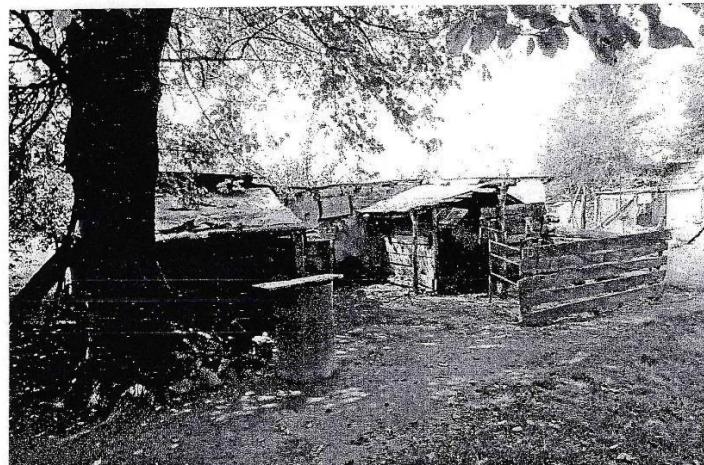

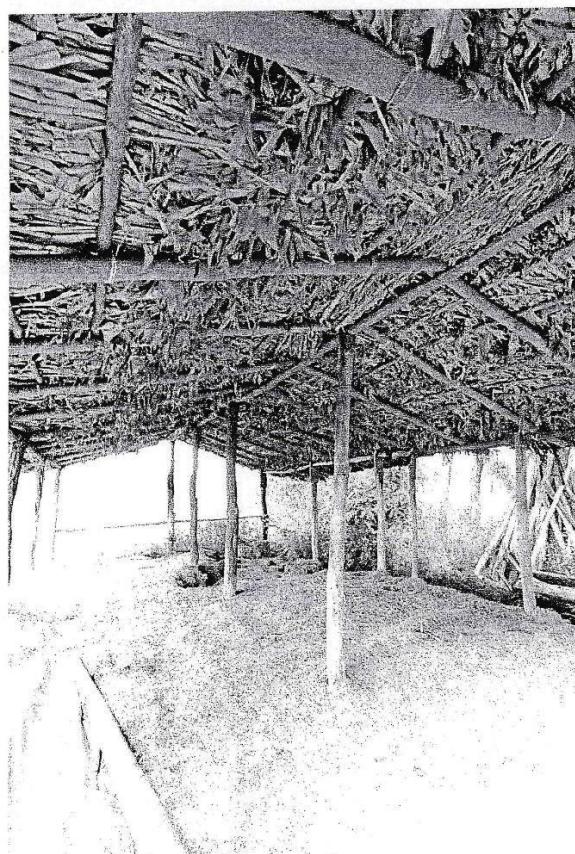
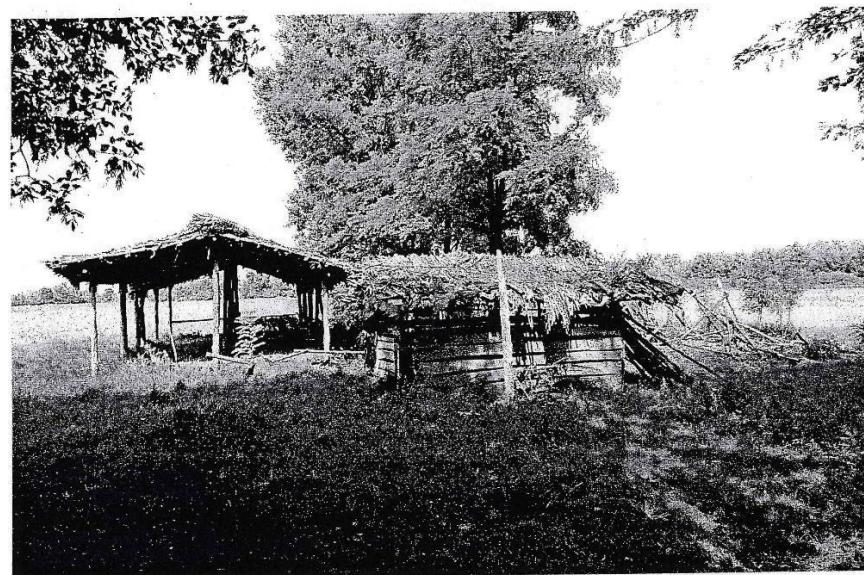
3. Шумарска кућа, Чавољ бр.177

4. Салаш, Хајдуково бр.121

5. Школа, Хајдуково бр.137

6. Школа (са јаблановима), Хајдуково

7. Салаши Тумбас, Хајдуково бр.175

